

Inimis dellas mattas : ün' istorgia d'infants da Carl Spitteler

Autor(en): **Luzzi, J.**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **34 (1920)**

PDF erstellt am: **13.09.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-194042>

Nutzungsbedingungen

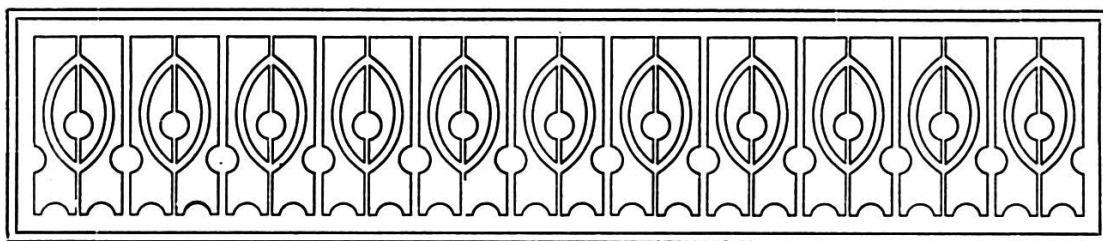
Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Inimis dellas mattas

Ün' istorgia d'infants da CARL SPITTELER

Traducziun da *J. Luzzi*

Cumgià da Sentisbrugg.

Fin l'ultima gövgia saira dellas vacanzas avaivan els amo cret, ils duos povers scolarets, cha que non possa simplamaing esser, ch'els stopchan darcheu ir davent da Sentisbrugg e turnar nella marmugnusa città e nel ödius litigöz della scoula. Els s'avai- van miss avant, cha in tuots cas, cur ch'ogni spranza füss sparida, ch'els non pensessan gnanca plü landervia, schi cha l'ultim as mettess la natüra dimmez ed arrandschess qualche catastrofa da salvamaint, p. ex. ün terratrembel — perche na? que vain avant — o ün' auazun, o üna malattia da magisters, o ün' inaspettada decleranza da guerra, sa eu che. E tuot la bella lunga gövgia davomezdi eiran els stats giaschantats sülla muotta, guettand intuorn, scha'ls cürassiers franzes non gnissan forse galoppand da schnester sü, o da dret las truppas badensas in manduras s-chüras e con trombettas strasunantas.

Pür uossa, ch'els turnaivan a chasa abbattüts d'ingiannadas aspettativas, püschlats sü con föglias da curajas, cha las mattas als avaivan lià intuorn, chi paraivan duos pütts da lobgias, chi's movaivan, e s'inavezzettan sü far saira, co cha lur nona paccettaiva lur roba sainza commiseraziun, chapittan els, ch'els eiran tradits da tuot il muond. Qua rampignettan els in lur granda disfortüna süsom pigna, slavazzettan il giat, chi s'avaiva gnieuà aint in üna schluttra e non savaiva, sch'el voless mütschar o na, giò mez stüva e's sfuschignettan aint il chantun. Meditand da là oura nel far s-chür tuot las bellezzas, dellas qualas els as stovaivan separar daman, la chaista dell' ura con la giaischla laint e daspera il bap-segner sezzand giò, al qual ün podaiva siglir usche bain sülla

schnuoglia, e la muos-cha, chi spassegiaiva strasönada per maisa intuorn e das-chaiva spassegiar amo daman qua intuorn, o Segner, cur ch'els eiran fingià dalöntschi davent, gnit üna tala malavita sur dad els, ch'els comanzettan a sgnifar. Ma qua cha lur plants tunaivan usche natürals, chi'ls faiva gnir svessa compasschiun, gnittan els süll' idea, ch'ün podess forsa commover quattras eir cours da bapsegners e nonas. Perque continuettan els appostamaing con lur plant, il prüm plü timidamaing ed a provas, e vezziand, cha que non güdaiva inguotta, in crescendo a duos vuschs, finalmaing con resolut sbragizi sco duos impichats. Intant brassaivan las plattas chodas lur gialuns, usche cha lur chant lamentus as müdet in sbrais dolorus. In üna vouta smuschnettan els con tuot lur curajam sur pigna gio, üerland sco pardels nel fö della prerias.

Sainza vaira cretta, be per non interlaschar inguotta, improvettan els amo ün' ultima possibilità: gnir svelto ammalats sur not. Co vain ün uman ammalà? con as refradar. Co as refradescha ün uman? con surgnir peis mols. In conseguenza chatschettan els, intant cha tuot dormiva, ils peis nella coppalla da's lavar, as mettettan in chamischa sün balcon, ils peis mols chi floccaivan dadoura giò nel frais-ch della not, e spettettan lura in let l'effet.

„Gerold, est ammalà?“ domandet Hansli, saglind sü dels plü-matschs, cur cha'l solai della daman al battaiva nels ögls. „Pür massa na. E tü?“ „Gnanca mal il cheu.“ Uossa eira oura ed a fin; intuorn ed intuorn gnanca fastizis plü d'ün salvamaint. Qua comanzettan els ad ir in desperaziun, e la desperaziun implit lur cours con ira cunter tuot il muond. Ma causa ch'els as faivan imbüttamaints e's blastemmaivan, cha l'oter non eira gnü ammalà, als manet lur ira in ün furius combat tanter frars, las griffas nels chavels, eu cunter la parait, tü cunter la parait, fin cha Gerold avaiva clappà ün brav sgraffel e'l sang gniva a Hansli giò pel nas; que sligerit. La coppalla da's lavar giaschaiva eir per quai via; que quiettet. Sün que güdettan els l'ün l'oter a's trar aint; Gerold gualivet il pet della chamischa stirada del pitschen infanterist, Hansli fet aint la fibla della tschinta da seis frar chanunier, ün penus affar, perche Gerold s'avaiva arrondi intuorn ed intuorn durante las vacanzas. Üna vouta vestits ed ornats, superbis sün lur glüschainta mandura da cadets, il tschaco col püschel da saidlas chavà davant giò nel frunt, saglittan els our in palantschin, annun-

ziettan lur gnir con güvels e sglischettan svelt sco la bischa giò per la spuonda della s-chala.

Giò'n piertan gnittan els retschevüts da lur bapsegner e lur nona. Il prüm survgnittan els da lur bapsegner l'uorden del di: Ch'els non viagian quaista vouta a chasa colla posta, als comunicet el, be il sfurzer giaja colla posta; per els detta üna buna occasiun da far il viadi per inguotta. „Fat attenziun a que ch'eu's di: Il prüm giaivat a pè fin Schönthal. — Quiets, davo podais güvlar, uossa ha que nom taddar que ch'eu's di. — La via fin giò Schönthal, ün'ura e mezza il plü, chatterat sulets, que non ais ingüna striuneria sül lad stradun; sch'ün largess sü Sentisbrugg ün butschinet, rodless el da sai giò Schönthal. Del rest eschat vegls avuonda per domandar davo in cas. Cun tas-cha da patronas e sabla non averan duos cadets da desch ans plü dabsögn d'üna maschnera.

„Nouv ans“ corriget Gerold, „ot ans“, cratschlet Hansli.

„Desch ans o nouv ans, que non ha da che dir.“

„Dolf ils po accompagnar ün toc a val,“ dschet la nona tanter aint.

„Per parta mia, schabain chi non füess dabsögn; els vezzan bain a cuccar il chamin grand della fabrica da Schönthal our dalla bos-cha. — A Schönthal as spetta pin president a giantar. Davo vain üna charozza dal landamma da Bischofshardt; quella vain a tour la figlia del landamma, chi ais statta in vacanzas pro'l direttur Balsiger e sto eir ir lündeschdi darcheu a scoula. Con quella charozza podaivat ir fin Bischofshardt.“ —

„Pfui!“

„Che pfui? Ais que üna maniera! Vus giaivat uschigliö gugent avuonda in charozza.“

„Schi, ma la matta!“

„Ella non as morderà giò ün toc, vus stovessat anzi tgnair per üna nameritada onur, da podair viagiar con üna matta usche nöbla e bain educada sco Gesima Weissenstein. Ma am volais laschar finir o na? Dimena con Gesima giaivat in charozza fin Bischofshardt e daman podaivat star tuotta sanda pro'l landamma. Co ch'el as spedescha dumengia inavant fin Aaremünsterburg, ais seis affar.“

A quaista indicaziun del viadi applichet la nona amo alchünas recomandaziuns ed admoniziuns. Cul pin president a Schönthal, pro'l qual els stettan a giantar, non saja da far nardats; cha quel saja terribel sever, cha tuot trembla dad el, usche ch'els as stop-

chan deportar il dubel plü precauts ed in uorden. Ch'els non das-chan per ex. guardar tais per el aint sco sch'els volessan dir: plumps, quà eschan, dimperse al dar il man con bella maniera. Pustüt haja il president üna terribla ira cunter seis agen figl, Max o il student nar, sco ch'el vain nomnà nel chantun; ch'els non dessan dimena mai dumperar davo seis figl, e schi vegna discurrü da Max, far sco sch'els non sentissan inguotta. Nempè Max saja displaschaivelmaing mal gratià.

„Max non ha almain mai fat debits sco Dolf,“ remarchet il bapsegner amaramaing con ün greiv suspür.

La nona continuet. E cha con Gesima Weissenstein dessan els ir intuorn con tuotta bella maniera, perche ch'ella saja la figlia da glièud terribel nöbla e seis bap, il landamma, vendichess in cas la minima offaisa severamaing. Con ir intuorn con bella maniera non saja però manià da non la patuffar e far snös, dimperse d'esser amiaivels e serviziaivels invers ella e dir grazia. —

„Gerold, scha'l giat at sgraffla, schi non t'almantar pro mai.“ — Scha qualchün domanda nel muglin da Fadri, ingiò ch'els passeran daspera via, davo barba Dolf, schi chi dessan dir, chi saja uossa tuot in uorden e chi vegna il prüm di üna lunga charta. E nella chasa cotschna, l'ultima usteria avant co rivar a Bischofshardt, non dessan els volver aint; perche nella chasa cotschna saja lumpa-mainta, colla quala ün non vöglija avoir inguotta da chefar. „Quaista charta ais per la duonna maestralessa, l'otra per vossa mamma, e quaista qua daivat gio nel muglin da Fadri. Salüds a bap e mamma e tuots, s'inclegia da se, ma que dependa surtuot, ch'ün ils rizz' eir oura. E Monica, la maschnera del president, dess far il bain e pisserar per charn vadè per dumengia. E cha'l dócter dess tantüna gnir sü da Schönthal pervia della tatta, scha possibel hoz amò e tour visicants con el, perche ch'ella stetta pac bain. Sch'els hajan temp a Bischofshardt, dessan els —.“

„Etc. etc.“ glivrettan ils mats, mütschettan dad üsch aint e's tschantettan resolutamaing in davo maisa.

Sch'els non saintan svesa il desideri da tour cumgià da lur tatta e la vair amo ün' ultima vouta — admonit üna vusch our da fanestra, cur ch'els, pronts per partir, spassegiaivan sü e giò our-avant porta.

Cur ch'els entrettan nella stanza da lur tatta ammalada, observettan els qualchosa curius, il giuven barba Dolf in schnuoglias

scuffondand, intant cha lur tatta al dschaiva con vusch debla: „Dimena, tü impromettast sinceramaing, Dolf, tü non fast plü debits e laschast ir a Marianna e non zappast aint plü las portas della chasa cotschna? Da'm il man.“ Que fet il barba scuffondand dad ot. „E maridast a Tresa del muglin.“ „Schi“ respondet Dolf apaina chi's sentiva. Qua comanzet la tatta ad urar e'l bapsegner e la nona branclettan a Dolf, il qual as precipitet bainbod dad üsch oura cridand. Uossa gnittan ils duos mats landervia, manats da lur bapsegner e la nona pro la chadria dell' ammalada. „Chars infants“, dschet la tatta con stainta, lura, davo üna lunga posa, rablet ell' oura: „Salüdai a vossa mamma.“ Sün que as laschet ella drizzar sü nel plümatsch e stendet oura con granda fadia seis mans vers ils frunts dels mats, marmugnand plets incomprendibels. Gerold chapit, restet stupefat e's tmet devotamaing. Que eira üna benedicziun sco nel vegl testamaint; ma chi detta hozindi amo benedicziuns, non avess el mai pensà. El avaiva cret, cha la benedicziun saja oura ed a fin fingià daspö milli ans sco'ls miraculs. El avaiva eir cret, ch'üna benedicziun saja qualchosa allegraivel, bel e glüschaint, con üna splendur dorada intuorn il cheu da quel chi benedescha, ed uossa eira la tatta con seis ögl's tuorbels, colla coppalla be sang daspera, usche trida a vair ch'el avess bod stovü largiar la crida. Pero tant l'eira cler; lur tatta als faiva con sia benedicziun il plü grand regal, ch'ün uman po far ad ün oter; perche tras quaista benedicziun eiran els da quinder in via tuots duos preservats per tuot lur vita d'ogni mal. „Eu t'ingrazch per la benedicziun, chara tatta“, dschet el da bun cour „e Hansli eir.“ El avaiva voglù dir que plü bain, ma el non savaiva co.

Uossa non staiva plü inguotta in peis alla partenza, oter co cha Dolf, chi avaiva da'ls compagnar ün toc a val vers Schönthal, non gniva mai pro. Alla fin comparit el tantüna, e subit as mettettan els in viadi, a duos, il pè schnester ouravant; e plü dolorus cha'l tour cumgià als gniva, e plü ferm ch'els mettaivan giò ils peis.

Barba Dolf stovai' esser sainza dubi ammalà, perche el guardaiva oura sblach, as tagnaiva d'üna vart e non discurret sün tuot il toc via gnanc' ün pled con els. Els intant laschaivan oura a bassa vusch lur feil, da stovair viagiar con üna matta, quintand sü con beffa ogni malart e robas ridiculas della razza da mattans: lur comica appariziun cols chavels usche stupidamaing lungs e

schoccas, col infantil traplinöz e las lingias comblas da lur corp — lur temma infama, usche ch'ellas serran ils ögls, dand be ögl üna arma e tegnan las uraglias pro'l minim tunet da pistola — lur miserabla deblezza: ün' intera classa da mattas creschüdas scurrentadas d'ün sulet mat, chi tira buorras, — lur presüm e feminina smania da's fittar sü, adüna ün spejelin davant la fatscha ed ün tazölet rösà intuorn culöz e giò pel cheu. — E hast tü vis co chi noudan?“ scuttet Gerold, „vergugnus“. „E pro tuot que sun ellas amo fosas e dischan manzögnas,“ aggiundschet Hansli, „il postin ha dit con quel della posta, eu ha udi; e quel po savoir, el ais vegl avuonda.“

Qua disturbet Dolf in üna vouta lur divertimaint; puchà! lur ideas non s'avaivan amo mai accordadas usche bain. „VeZZaivat la giò nella val tanter la bos-ch'oura il chamin gelg della fabrica? Que ais Schönthal, uossa non podaivat sbagliar plü, in üna buna mezzura eschat giò.“ E musset cul daint il chamin. Lura mettet el sü ils duos cadets ün per vart della strada, front vers la prada e rain cunter rain. „Sast conservar üna secretezza, Gerold“, al scuttet el aint per l'uraglia. Ils ögls da Gerold glüschittan superbis. „Quaista, charta dast a Marianna nella chasa cotschna, ma ad ingün oter co ad ella, ed in cas cha tü non chattast a Marianna, schi srichast la charta. Hast inclet?“ Sün que pigliet el giò il tschaco da Gerold e chatschet la charta dadaint la floudra. Allora comandet el ad ota vusch: „Battagliun cadets Aarmünsterburg, ögls serrats!“ e mettet a Gerold da tuotta sorts nellas giglioffas della flaida, a Hansli nella tas-cha dellas patronas. („Surplins,“ penset Gerold, „eu savur“; „puolvra“ ingiavinet Hansli „eu saint“) „que appertegna a tuots duos insembel,“ declaret Dolf, „ma Gerold ha il comand lasupra. — Attents! Battagliun Aarmünsterburg, ögls averts! Front vers Schönthal! as drizzai! Inavant, pass da champagna, marsch!“ Qua marchettan ils cadets a val e Dolf turnet a chasa, in sü, vers Sentisbrugg.

Apaina cha Dolf eira spari, curritan els aint il god per giodair avant co turnar darcheu a scoula amo üna vouta indisturbats la vita fin al ultim gran puolvra. Güsta cur chi tunaiva il plü bain, capitet dandettamaing il polizist, tramiss dal pin president a'ls tscherchar, e'ls condüet darcheu sülla via vers Schönthal.

Pro'l pin president.

Co ch'el riaiva, il pin president, cur ch'el als gnit incunter pro las prümas chasas da Schönthal! riaiva, riaiva, fingià da dalöntschi, con ün gö, chi gniva our dal fuond del pet, ch'ün stovaiva rier con el, sch'ün volaiva o na.

„Ma vus eschat sco'ls mors!“ clamet el e fet gnir pro tuot la gliend da dret e da schvester our dallas chasas, mossand cul man vers ils cadets chi gnivan vers el. „Guardai, guardai quaists duos!“ sbragiv' el con üna vusch sco ün liun, „que ais amo mats, frisks, indezipats mats! usche, usche stovessan esser.“ Lapro faiv' el sgriziar ils daints, serraiva ils puogns e guardaiva plain feil in lontananza.

Sco salüd pigliet el a Hansli da sia vart schvestra, a Gerold della dretta e'ls serret amiaivelmaing cunter el, uschè cha seis brastoc alv gnit tuot nair da lur büttels s-charbunats dalla puolvra da schluppet. „Las quantas crajaivat chi saja?“ domandet el squitschand l'ögl furbazamaing. „Las ündesch!“ ingiavinet il pitschen, „l'üna“, aggiundschet Gerold. — Darcheu laschet sentir il pin president seis gö d'algrezia. „Avais udi?“ clamet el alla gliend, „las ündesch! l'üna! — Trat oura üna vouta mi' uraloja e guardai!“ „Las quatter“, comunichet Hansli stupefat. „Quell' ura non va“, replichet Gerold subit, con ün' ögliada furbra. „Schi tegn' la cunter l'uraglia.“ Ella giaiva. Uossa ils glischet el amuraivelmaing giò pellas fatschas. „Chars mattuns“ dschet el, con ün tun, sco ch'ün discuorra con ün chavà, intant ch'ün il glischa il culöz. E sün tuot il toc via fin pro sia chasa stovaiva gnir oura pitschen e grand ad admirar ils frisks, indezipats mats.

„Tascha'm chamön! gnanc' üna reprimanda non vögl eu sentir“, dschet el ad üna duonnetta debla, sblacha, chi currit tuot spaventada e con bratscha stendüda our da porta, „gnanc' ün sul pled rimproverant! In schnuoglias ingraziess eu al tschèl, sch'ün da quaists mats qua füss meis figl, invezza . . . “. Il rest dels plets travuondet el, ma seis ögls rodlaivan vi' e nan plain ira ed ödi. La duonnetta però as volvet e sparit. „As tgnai be via da mai“, dschet el sün que als cadets, „mia duonna manaja be bain, però da cours d'infants s'incleja ella usche pac sco las otras duonnas, almain cur chi's tratta da mats.“

Ma cur ch'el volaiva far ir ils duos mats be usche a maisa, chi eira pronta dadourvart bod sülla via, tanter ils oleanders,

comparit darcheu sia duonna per protestar, bainschi be con vuschina chi's udiva appaina, ma con resoluta voluntà. Ch'ella non patescha e non permetta simplamaing bricha, ch'ün as metta in ün simil stadi, con fatscha e mans s-charbunats e vestimainta scrichada e be puolvra a maisa; cha'l prüm stopchan ils infants gnir lavats e miss in uorden, chi guardan darcheu oura ün pa sco la gliעד. Ed alla fin get ella maistra, eir scha'l president squassaiva ils givels e blastemmaiva sur della crudeltà dellas femnas.

Dimena gnittan ils cadets manats in üna chambra be dadaint porta e trats oura dalla maestralessa e da Monica. Lur vestimainta gnit tramissa pro'l schneider, lur s-charpas pro'l chalger („ma subit subit! e'l plü svelto possibil be il plü necessari, perche in ün' ura ston ils infants darcheu partir“). Els stess, ün davó l'oter, Gerold il prüm, gnittan miss sün üna maisa, savunats aint, petnats e braschunats. Durante quaista lavur as udiva tras la parait il president a far spettacul nella stanza daspera: „Vus, chi volaivat esser ün vittürin, ed amo ün da signuria, stovessat tantüna savair, ch'ün dà da magliar ad ün chavà ant co'l metter suot; schi amo daplü ad ün crastian.“ Sch'el non haja gnanc' üna sbrinzla da resentimaint nel pet, ch'el vögliar far partir duos povers innozaints infants, chi non han via boccada dallas ot la daman fin las quatter davó mezdi, sainza mangiar. Il vittürin resondaiva qualchosa ch'ün non podaiva incleger. „Que sun tuot be vödass filistoccas“, sbragiva il president inavant, „Vus rivaivat amo adura avuonda a Bischofshardt. Anzi la saira sül frais-ch aise damain puolvra e las muos-chas non dan plü usche adöss als chavagls. Be ün chi non ha ingün cour pellas bes-chas po gnir süll' idea, da far trottar in da quaistas chaluors infernalas sül stradun ün pover pèr innozaints chavagls in süuors. Ed alla charrozza non rumperà üna rouda con spettar amo ün quart d'ura.“

Davó restet que üna buna pezza tuot quiet. Allora udit ün: „Buna saira, signur president!“ „Buna saira, signur Balsiger, che aise da bun? Con che poss eu servir?“

„Eu crai, signur president, chi saja melder, cha nus laschan partir a Gesima suletta e'ls mats giajan daman ant mezdi culla posta; in cas ch'els non avessan lö per tuots duos, vögl eu tour gugent ün dad els, o eir tuots duos sur not pro mai.“

„Vairamaing non avess eu inguott' incunter, scha'ls mats stessan sur not qua a Schönthal“, respondet il president davó üna pezza

con intunaziun, „perche que sun duos bravs, frisks, indezipats mats. Els non am sun neir vnals, ingün non ils mangla tour. Però pro mai ha que nom: ün pled ais ün pled. Que eira combinà tanter nus, ch'els giajan hoz con Gesima nella charrozza del landamma fin a Bischofshardt.“

„Pro mai ha que eir nom: ün pled ais ün pled. Però que eira stat combinà, cha la charrozza parta allas duos, ed uossa aise bod las tschinch e fin cha'ls mats han mangià po que gnir las ses.“

„Las ses non ais massa tard; in duos urettas ais üna charrozza da qua a Bischofshardt.“

„Per parta mia, chi saja las ses dimena, schi non va otra maing; ma eu sto giavüshar instantamaing gnanc' üna minuta plü tard.“

„Per üna minuta sü o giò non averà que da chedir.“

„Eu domand perdun, schi non ha gnü da chedir per quatter uras retard, schi ha que alla fin da chedir per üna minuta.“

Uossa ozet il president la vusch, sbragind cha las paraits squassaivan: „Signur Balsiger, eu sun ün hom alla buna, però eir sch'eu non incleg inguotta d'art, d'estetica e classica e tuot quaista rüzcha exagerada, schi sa eu tantüna, che chi ais dret e na dret, e forsa plü bain co blers, chi's crajan chi la sa che con lur scortaschia. In che ledscha sta que scrit, signur Balsiger, ch'eu non haja d'avair il dret d'ün sich dalet sü'l muond sco ün oter? Fin al di d'hoz non cognuosch eu ün tal paragraf. Però que non avess eu spettà dad el, signur Balsiger, ch'el am quintess avant invilgiusamaing las minutas per am scurz nair quaist' uretta, ch'eu poss giodair la preschentscha dels bravs robusts mats. Eu sun ün hom da simpel sentimaint, signur Balsiger, e ha eir dabsögn d'ün sich dalet. Ma d'ingionder dess eu retrar quel? In mincha cas na da meis Max. Perche cha güsta eu sto esser smaledi, d'avair ün tal figl, am ais amo hoz ün' ingiavinera. Qua fa la gliud tantas istorias e sbragizis sur da Dolf da Sentisbrugg pervia d'ün pèr affars d'amur ed ün pèr schlets milla francs debits. Eu brattess con plaschair Max per Dolf. Via da Dolf aise almain amò natüra e razza, e sch'el va eir ün pa sur las lattas oura, in man da Dieu, que sun robas ch'ün po chastiar, ma eir correger e perdunar, e sovent dan ils plü furius puledrins ils mellers chavagls. Allin cunter ün da quaists cheus bass sainza süi e sainza forza, chi non guarda onestamaing ed avertamaing in fatscha, chi vagabun-

descha dalla daman alla saira pels gods intuorn, chi's tegna retrat da tuot il muond è non piglia part ad ingüns gös, ad ingüns diver-timaints, ad ingünas radunanzas e's craja melder co tuots ils oters e non ais ne non sa inguotta — il feil am va sura be a pensar landervia.“ „Cha nus duos eschan da differenta opiniun sur da seis Max,“ replichet signur Balsiger tuot quiet, „savain nus fingià da löneh nan. Però uossa non ais il discuors da Max, dimperse da Gesima e'ls mattuns. Eu giavüsch simplamaing üna resposta positiva. Am poss eu laschar sün que, cha'ls mats sajan pronts prezis per las ses? Ais que il cas, aise bun, e la charrozza spetta; non ais que il cas, schi lasch eu partir a Gesima suletta. Dimena eu giavüsch üna clera resposta; eu crai cha que non saja domandà da massa. O co?“

Qua gnit il president incunter: „Bain, bain, eu sun perinclet, eu non ha mai dit alch cunter. Ma ils infants pon partir güst usche bain da quia direct; ch'el trametta simplamaing allas ses la charrozza pro mai. E Gesima dess gnir üna mezzuretta avant, per cha'ls trais infants hajan temp da far aint amicizia.“

„Que ais üna proposta chi po ir. Dimena eu tramet in üna mezzura a Gesima ed allas ses la charrozza.“ „Va bain. Ed inguott' in mal, nevaira, signur Balsiger? Eu sun ün hom alla buna e non sa metter ils plets sülla balantscha. A bun ans vair.“ „A revair.“

Tuot la pezza cha'l president discurriva, eira la maestralessa, chi ruellaiva a Gerold, in grand' agitaziun; cur ch'el daiva üna resposta, daiv' ella ün sagl, sco sch'ün l'avess dat üna forada in ün daint marsch; ozaiv' el la vusch, schi perdaiv' la il flà; ma cur ch'el blastemmaiva sur del figl, sagliv' ella per stüva suot e pigliaiva in man da tuotta sort oggets, sainza savair che ch'ella fess o che ch'ella voless.

Davo cha Gerold eira miss in uorden e vesti, podet el ir. „Subit cha teis frar ais eir ruellà, podaivat mangiar.“ Il pin president però, grit sur da quaista „crudeltà,“ comandet da portar subit il damangiar per Gerold, e cur cha Monica non volaiva suot, tramettet el il sergent Mazzmann in chadafö a tour aint il taglier culla schoppa, usche cha Monica gnit lura svessa. Qua as mettet el svessa a servir il chanunier coll' atenziun dad ün chi chüra ammalats, l'invidaiva saimper da mangiar, e'l lodaiva e charezzaiva per via da seis far natüral, usche cha Gerold nodaiva in dalet

ed amicitia. Fin pro la verdüra, qua as müdet la scena. „Quaist sun ronas,“ dschet il president, „o ravas cotschnas, scha tü inclegiast que plü bain. Eu las ha fat far aposta per tai; mangiast gugent ronas?“

„Na güsta tant.“

„Di pür avertamaing, tü non manglast avair temma, eu non sun nimia ün tiran. Schi o na?“

„Na.“

Qua al det il president ün' ögliada trida, traffichanta.

„Bain dimena; ingün' orma non at oblaja da mangiar, scha tü non las hast gugent. Ma que ch'eu non poss star oura ais, sch'ün fa tagnins e saramonas. Qua hast ronas, cha tü mangiast uschè gugent; lascha dimena ils complimentaints, piglia e mangia e't lascha gustar; ed ais qua roba avuonda.“ Con que implit el il plat con ronas e Gerold las stovet mangiar sü cunter vögliä.

„Ed ais qua amo plüs, scha tü voust. Voust amo plü? di pür!“

„Na, grazia.“

Il pin president tret sü il frunt e fet ir intuorn ils ögls. „Gerold, Gerold“, imnatschet sia vusch, „eu at ha tgnü fin uossa per ün frisch, brav e vardaivel mat. Que ch'eu non poss patir ais ün far zoppà e tmüch. Dimena confessa avertamaing, scha tü voust plü, e non dir da na.“ E det oura amo üna vouta il plat plain. Mincha vouta, cha Gerold, chi non podaiva simplamaing plü, volaiva refüdar da mangiar, al daiva il president ün' ögliada trida. Percunter sch'el chatschaiva giò inavant il lodai' el e dschaiva, ch'el füss ün brav mat. Alla fin cur chi reuschit a Gerold da's deliberar da quaist continuà implir aint, dschet il president satisfat: „Nevaira tü, nus duos ans inclegiain“, e'l mettet üna flinta sül givè ed ün corn aint in man: „Uossa va intuorn comün e't muossa.“

Fand per comand, get Gerold tras il comün, sunand minchatant il corn. Lapro rivet el sper il diabolic fracasch d'üna fabrica via sülla piazza da scoula. Qua srantunet la posta da Sentisbrugg con Marti sül boc sper el via e's fermet duos chasas plü'n giò.

„Eu crajaiva cha vus füssat its be da pais a Bischofshardt“, al clamet Marti, saglind giò dal boc.

La posta vezzaiva el gugent. Quaista benedida charrozza gelga avaiva dimena gnü amò avant üna mezzura la fortuna, da vair la chasa da seis bapsegner, o chi sa, forse perfin seis bapsegner e sia nona o barba Dolf! E la puolvra quà sül chüram ais puolvra

da Sentisbrugg! E quant curius: partida davo el da Sentisbrugg, uossa al istess temp con el qua ed in pacs minuts avant co el davent a Bischofshardt. Ün curius resentimaint, sco scha'l passà fess cul timun sper el via üna foura nella rain del avegnir. Girand intuorn la charrozza det el ün' ögliada dadaintvart. Nella part davo eira be glied solita. Allincunter davant, nel apartamaint d'indumengias, o sco cha Marti dschaiva, nella chaista dellas schingias, ingio chi solan ir aint' ils „Nixverstanden“ sezzaiva ün giuven bel pèr, la duonna con üna fatscha sco üna prinzessa our dallas parabras, schabain vestida fich simpel, e'l signur avaiva ögls, chi eiran plü ögls co oters ögls. Quaists umans al plaschaivan; perque mettet el il pè sül s-chalin e chatschet il cheu aint da fanestra per ils contemplar; qua sorriettan els amiaivelmaing cunter el. Però cur ch'els comanzettan a's branclar zoppadamaing sco las serps ed a's bütschar, as vergugnet el e get davent dalla charrozza. Qualchün il det üna aint pellas costas: Hansli.

„Ell' ais uossa quà!“

„Chi?“

„Quaista creatüra alla moda, la matta, Gesima.“

„Co guard'la oura?“

„Da largiar il scuffel: üna comma cotschna fin alla fin del muond, üna chapütscha sainz' ala sül cheu sco ün plat, chamminas stiglias ed üna schocca con quaders alvs e nairs sco ün' assa da giovar alla dama.“

E tuots duos riettan a tuot podair sur da quaistas robas comicas. Lura gettan els a chasa per as divertir via della figüra ridicula da quaist curius mobil alla moda.

Üna pumpusa charrozza blaua a tir da duos spettaiva avant la chasa del pin president con ün vittürin eir tuot blau sül boc, chi tгнаiva üna giaischluna lunga be guliv sü sco ün ulan la lantscha; ma el paraiva d'avair noscha glüna ed avaiva la fatscha tuot cotschna. Sch'els non sapchan, cur ch'ün possa ünzacura partir, domandet el als mats, sainz' as volver cunter els e sainza gnanca moventar il cheu, e sün che ch'ün spetta amò vairamaing.

Ma ant ch'els podettan respunder, saglit il pin president our da porta:

„Quaist smaledi zappar e chatschar ha eu uossa sü suot. Eu vögl uossa be domandar con tuotta bella maniera: chi ha qua da comandar al oter? il vittürin al president o il president al vittürin?“

„Eu sun il vittürin del signur landamma Weissenstein. Il signur landamma am ha dat uorden, dad esser il plü tard allas ses a Bischofshardt culs infants; uossa aise las ses e mezza e nus eschan amo a Schönthal.“

„Cul landamma farà giò eu: que ais meis affar. - Vus non avais da's fastidiar perque.“

„Eu m'ha da tgnair via dels uordens da meis patrun.“

„Schi it dimena! it! it! in fö del infern! scha vus non podivat tgnair oura plü lösch dal mal il vainter!“

„Schi, sül seri? Das-ch eu dir, cha vus m'hajat comandà da turnar sainz' ils infants?“

Uossa dubitet il president ün momaint ed esitet; lura replichet el con tun plü reconciliant: „Chi ha mà pretais, cha vus dessat partir sainza ils infants? Eu maniet be, cha vus dessat ir intant planet ouravant vers il muglin, e'ls infants gnaran davo in ün mez minut.“

Qua leviantet il vittürin las givellas, ozet la giaischla e mettet la charrozza in movimaint. Con grand gust avaivan ils mats coabità a quaist dispittöz, uossa però alla fin del ultim act saglittan els da port' aint. „Davo la chasa ais ella“, clamet Hansli; perque gettan els dal piertan aint in chambra, per podair contemplar la creatüra alla moda il prüm sainza gnir viss.

Propi, là eir'la, ch'ella as divertiva con ir sün ün pèr claps chammas d'lain con passuns intuorn las eras da fluors, chantand tagnins our dal cheu. La chanzun as rimaiva, e per far ressortir plü bain, marcaiv' ella las rimas cloccand cullas crotschas. Da quaista comedia guardettan ils duos frars ün sü per tschel e comanzettan a rier insembel a tuot podair e currittan lura oura pro la matta. Subit cha Gesima det ögl ils cadets, saglit ella giò dallas chammas d'lain ed ant cha'ls bastuns dettan davo ella per terra, staiva ella fingià davant ils mats, in modesta posiziun, spordschand il man, la palpa d'man vout' a val. Els però non acceptettan il salüd, dimperse zoppettan ils puogns davo via e gettan examinand intuorn il scarafagio, largiand darcheu il gö.

„Noschs mats“ dschet Gesima, mütschand davent.

In quel momaint det que ün tschübel stramentus tras la chasa, sco ch'ün tschübla per clamar ün chan. „Svelt, svelt, mats,“ admonittan vuschs tmüchas our d'chasa, „il pin president ha tschüblà.“

Il pin president sezzaiva scrivand in seis büro in bella, guliva posizium, la cigara in bocca, con tschera containta. „Sezzai giò“, invidet el, mussand sün duos chadrias a dret ed a schnester dad el. „Però vus non as das-chaivat mover, fintant ch'eu scriv, perche que am disturba.“ E continuet a scriver. Davo üna pezza remarket el bunariamain: „Ün' otra vouta, cur ch'eu tschübl, vögl eu cha vus vegnat be sagls e non giajat tambas-chand amo da tuotta sorts.“

„Nus non savaivan, cha'l tschüblar saja per nus,“ as s-chüset Gerold.

„Eu non as fetsch neir ingüns rimprovers,“ respondet il padrin amaivel, „eu di be, cha ün' otra vouta stopchat gnir plü svelt. — E quia aise per minchün ün toler da tschinch francs. — Bun, bun, que non mangla ingraziamaints. — Ma, schi sezzai uossa giò in-andret! Vus das-chaivat vair, co ch'eu scriv, ma stovaivat star ün pa plü quiets co fin uossa.“

La mastralessa s'avicinet sülla pizza dels peis al scrivant. „Hast tü comandà, cha la charrozza parta?“

„La charozz' ais partida e non ais partida.“

„Almain qua non è 'la plü.“

„Chara buna consorta, be cha tü non fessast adüna difficultats, ingiò chi non ais ingünas; surlascha que a mai sainza pisser, eu ha pisserà tuot.“

„Ma eu sto tuottüna savair, scha'ls mats stan quà o bricha, ch'eu possa rizzar ils lets.“

„Lascha'm be finir scriver quaista charta, lura at vögl eu declearar tuot.“

Uossa traplunet Monica nanpro, sainz' ingün resguard, be sco'n chavà. „Carl, il famagl da sar Balsiger ais qua“, clamet ella dadot, „ch'el dess manar a chasa a Gesima.“ „El ha da far que ch'eu al dscharà. Il prüm dess el gnir aint. — E che fa Gesima suletta in chasa? perche non ais ella pro'ls mattuns? It a la clamar. E vus Monica, it per mias pantofflas. — Mazzmann, est quà?“

„Quà, signur president.“

„Voust far il bain e metter quaista charta in posta in passand?“

„Con plaschair, signur president.“

„Ingiò ais il polizist Weber?“

„Daspera nella stanza da guardia.“

„Trametta'l nan. — Aha, est uossa quà, Gesima. E lura, co sta que con tai? T'allegrast da viagiàr culs mats, o hast forsa temma d'els?“

Gesima det ün' ögliada sü per Gerold ed ün' otra sü per Hansli e dschet lura riand: „Na, eu non ha ingüna temma.“

„Tü est üna scorta matta, plü scorta co bleras creschüdas; nevaira, tü chapeschast, cha mats frisks, natürals non sun mà noschs; noschs sun be quels cul cheu bass. — Vus Carl, che volaivat?“ „Signur directer Balsiger m'ha dat uorden da tour a chasa la giunfrina, daspö cha vus avais tramiss davent la charrozza.“

„Que non ais possibel, cha signur Balsiger as haja comandà que; Vus il stovais avair inclet fos. Perche prüma da tuot non ais la charozza partida, e seguonda eira combinà qualchos' oter tanter mai e signur Balsiger. Pür it a chasa — Gesima sta quà — e dit a signur Balsiger, ch'eu lascha dir, chi resta pro que cha nus avaivan combinà.“

Il famagl esitet. „Eu am voless permetter da remarchar tuot amiaivelmaing. . . .“

„Qua non aise inguott' oter da remarchar, ed ais tuot cler e net. Adieu — Vus Weber, vus eschat ün giuven fidà. Vus accompagnaivat ils infants fln oura pro'l muglin, ingiò cha la charrozza del landamma ils spetta. Vus podaivat tour la senda our dal üert tras la prada, ell' ais plü frais-cha, ha main puolvra ed ais be pac plü lunga. — Ma uossa infants, in viadi, sü, hopplà, ed ais ura! Sün che spettais amò? E pell' amur da Dieu, ingüns tagnins e sentimentalitats da cumgià, eu non poss patir que. Hopplà, via marsch!“ E stumplet ils infants our' in piertan.

La maestralessa as masdet timidamaing tanter aint. „Ma est eir propi sgür, ris-chet ella da dir, cha la charrozza spetta pro'l muglin? Hast eir dit al vittürin precis, che ch'el ha da far?“ Avant ch'el podet respuonder, larget ella dandettamaing usche ferm la crida, ch'ella as stovet tgnair via dad el. Compaschionaivelmaing la tgnèt el cunter seis pet, la confortand con buns plets: „Que sun ils nervs: tü saintast il chod e'l temporal nel ajer. — Sast che: At bütta giò ün momaint sül let, que at farà bain.“ Lura clamet el ad ota vusch: „Monica, ais Max, quel valanöglià, amo da gnir a chasa!“

Nel muglin da Fadri.

Els viagettan, ün davò l'oter, giò dalla stretta senda tras la verda praderia; il prüm Gesima, lura Hansli, davò Gerold e l'ultim il polizist Weber, quel davò adüna ün pa plü grand co quel davant, sco las flötas d'ün orgel. Gesima provet a comanzar la conversaziun con dómandar, quant lönch ch'els hajan gnü vacanzas e schi saja stat be sü Sentisbrugg e da que usche; non survgnit però ingüna resposta. Sün que as volvet ella inavò e'ls offrit chocolata; que eira ün pa surmanaivel, ma ils cadets restettan dürs e dettan dal cheu da na.

Quaist deport irritet il polizist Weber. Ch'els non dessan ir qua, sainza dir ün pled ed usche testards, admonit el, dimperse esser galants e dir qualchosa bel a lur amabla compagna.

„Nus non eschan galants“, dschettan els francamaing.

Nan dal stradun, our d'üna chasa suletta, sülla quala staiva scrit con custapuns „Usteria del liun,“ as udiva a sunar üna musica da bal malamaing; üna clarinetta, ün cornet ed ün bombardun. Alchünas fatschas as mossettan sün fanestra. „He, Weber, ingiò via? Ve nan a ballar, Eva ais quà.“

Uossa det il polizist ün pêr sagls tras l'erba via davant ils infants e'ls dschet, ch'els hajan uossa be amò ün toccet fin pro'l muglin e non possan plü sbagliar. Cur ch'els rivan oura sül stradun, dessan els be volver a dret ed ir davò'l stradun, schi ch'els gnaran cul nas sül muglin. Sün que passet el tanter ils saltschs oura, fet ün sagl sur l'aua via e sparit nella bocca del liun. Apaina ch'el füt our vista, gettan ils curaschus cadets al attach.

Gerold stret alla matta la baretta naira, ch'ella portaiva davò giò sül cheu, inavant sül frunt con dir, ch'ün chapè tocca sül cheu e na davogiò. Quatras crodet eir ün püschel chavels giò aint ils ögls e Gerold füt oblià da'ls far ir darcheu inavò suot l'ur della baretta aint. Ma apaina chi l'eira reuschi da rablar ün suot aint, crodaivan giò d'ün' otra vart darcheu ses oters, usche ch'el non gniva mai a fin colla frisura. Intant ch'el as sfadiaiva con que, as fet Hansli nanpro. Ch'ella dess dir ils noms dellas montagnas, pretendet el brüsc. Gesima pigliet in ögl l'orizont e quintet sü sainza stüdgjar: „Jungfrau, Eiger, Mönch, Schreckhorn, Wetterhorn, Finsteraarhorn, Blümlisalp.“

E que ch'ella nomnaiva, mossaiv'la cul daint. Hansli guardet davo, ch'ella non sbaglia. Ma cur cha mincha piz avaiva surgni seis nom güst, dschet el da suringio: „Va bain ma matta, tü sast tia geografia! Però uossa volain nus vair, co chi sta culla multipliazion. — Attenziun! Quant ais dudesch voutas set?“ ma det stupefat ün pass della vart, quà ch'ella avet oura plü svelt co el svess.

Uossa continuet Gerold, chi avaiva guardà intant distrat sü pellas montagnas. l'examen. Quant ot cha'l Finsteraarhorn saja, domandet el.

„Cur cha tü est cusü, poust vair.“

Offais sur da quaista malplazzada risposta, tret el sü il frunt e serret ils puogns. „Quel non gnarà tuotta seis dis sü'l Finsteraarhorn il plü da tuot sü'l Faulhorn“, sdegnat Hansli. Uossa as volvet Gerold innatschand vers seis frar. Qua clinget da lontan ün sainet, flamgiand sü e giò sco'l tremblant raz argentà d'ün aualet tanter l'agna. Subit intunet il chanunier con vusch rebombanta: „Dorà solai d'la saira!“ Sü'l momaint as mettet Hansli a l'accompagnar ed eir Gesima comanzet a chantar, ed usche marchettan els chantand oura sü'l stradun, Gesima uossa immez, e'ls mats ün per vart.

Ün charrun con merchanzia trat dà ses claps chavals scruschiva pesantamaing avant els, il vittürin giaiva sadiand e sgobà dasper las bes-chas, sco sch'el las stovess güdar trar. El exprimit als infants seis bainplaschair sur da lur amabel chant, chi fetscha propi bain al cour, as permettet però üna insolenta remarcha sur da lur apparizion. Ch'els paran ün sper l'oter, dschet el e fet üna tschera spiritusa lapro, sco la dama da palas tanter il rai da cours e'l puob da pizzas.

„E'l Chasper nair davant“, aggiundschet Gesima, pronta. Il vittürin lodet la matta pervia da sia prontezza e domandet davo seis nom. Con quaista domanda occasionet el però dispitta. Ils mats pretendaivan nempe, cha Gesima saja ün trid nom, Gesima invezza replichet, cha que chi riguarda trids noms, schi sajan in ogni cas Gerold e Hansli trids noms, perche sch'els avessan bels noms, schi's clamessan els Artur ed Oscar.

Ch'el non vöglija in mincha cas na esser la cuolpa, ch'els interrompan lur chant pervia dad el, dschet il vittürin; al contrari, sch'els non hajan inguott' incunter, vöglija el gugent güdar, usche bain o usche mal co ch'el sapcha.

Ils infants declarettan da podair acceptar eir ün bass, e davo s'avair svelt perinclets comanzettan els a cantar con tuotta forza: „Riaint nel verd sta ün comün.“ Il vittürin chantaiva sgrischaivel, però que non il molestaiva daffatta bricha.

„Fos“, sbragiva Hansli mincha vouta ch'el faiva ün sbagli. Davo comanzettan els ün' otra chanzun ed usche inavant, strand minchün our da sia memoria que chi podaiva servir per lur concert.

Mincha vouta ch'ün quartet eira a fin, faiva il vittürin ün gir intuorn il char per sbragir ün melancolic „hü“ a seis chavals e'ls mossar il manch da giaischla; davo as faiva el darcheu nan pro seis camerads per comanzar ün' otra chanzun. Minchatant laschaiva el trar ün momaint flà als chavals, intant ch'el tambas-chaiva alch via dellas roudas. Ch'ün non possa mai savair, s-chüsaiva el il retard, sch'ün vegna amò ün' otra vouta darcheu insembel e quants dad els chi saran amo in vita l'an chi vain da quaist temp. Ma ch'el temma, cha l'ora as müda daman. Cha que non saja ün bun segn, sch'ün vezza la pizza usche strusch, ch'ün craja da la podair clappar culs mans, sco schi füss zücher, e cha'l tschel saja eir bler massa scriblà, sco sch'ün pittur avess svödà oura sias coluors suravia.

Ils utschels mezmür giraivan fingià intuorn ils tets, cur cha'ls infants arrivettan col vittürin pro'l muglin. Sülla s-chala davant porta staivan quels dell' usteria postats ün sur l'oter sco las etats sün ün quader. Ozand la bratscha clamettan els incunter als vian-dants, ingiò ch'els vöglian tour via in s-chüra not. E sülla risposta, cha'l president als haja dit, cha la charrozza del landamma spetta pro'l muglin sün els, als gnit respus: „Da que non ha savü il vittürin inguotta, ingün' orma non l'ha dit precis, che ch'el haja da far. Amo üna mezzuretta ha'l spettà quà, per tuots cas, e lura ais el passà inavant, crajand cha vus stettat amo quaista not a Schönthal.“

„Que ais darcheu üna del president“, dschet üna vusch. „Bain, schi lasch' eu metter suot subit il chavà e manar ils infants inavò a Schönthal. O amo melder, eu vegn svesc con els.“

Intant s'avaiva fat üna schlassa e granda giunfra via pro'ls mats. „Non avais ingünas commischiuns da qualchün da Sentis-brugg pel muglin?“ domandet ella adascus.

„Tscherta“, dschet Gerold, „ch'eu dess dir, chi saja tuot in uorden.“

„Hast forsa chartas?“ domandet ella con buonder. „Schi“, respondet el e gnit oura cullas chartas. Contuot chi eira s-chür, rumpet ella sü üna busta in prescha e comanzet a leger. In üna vouta fet ella ün sigl d'algrezia e currit sco ün chan da chatscha sü da s-chala per mossar las chartas.

Uossa as müdettan in üna vouta il text e'l tun. Ch'els possan alla fin eir pernottar qua ed ir daman colla posta dellas ot inavant a Bischofshardt, cha quia stettan bain avuonda e non manglan star sü daman usche bod, co sch'els turnessan inavò e pigliessan la posta da Schönthal davent. Sainza discuorrer dall' agitaziun inütila, ch'els occasionessan a chasa, sch'els comparissan in s-chüra not dandettamaing darcheu a Schönthal; chi dürerà tantüna üna buna mezz' ura, fin chi saja miss suot. Per tuotta tranquillità as possa trametter ün famagl sü Schönthal ad avisar al signur Balsiger e'l president. Sch'els hajan qualchosa incunter da star qua sur not? Ch'ün non als lascherà sgüra mancar inguotta.

Con ün grand segn da dumanda in fatscha as volvet Gesima vers ils cadets, surlaschand ad els da respunder. Hansli, il qual speraiva inaspettadas aventüras, stumplaiva zoppadamaing cul puogn aint pella rain da seis frar, fand grimassas da star qua. Eir Gerold volaiva star plü gugent sur not nel muglin co a Schönthal, fingià pervia ch'el as sgrischaiva dall' amicizia feroza da seis pin president. Ma quant chi custess in cas, s'informet el timidamaing, ch'els hajan nempe minchün be ün toler da 5 francs pro els.

L'uster del muglin as mettet a rier. „Ün toler da 5 francs? Ma che crajaivat dimena? Cha meis muglin saja üna spelunca da morders? Del rest non cuosta per vus inguotta; vus apartgnaivat uossa peruschedir in famiglia ed eu as resguard a tuots trais sco mia chara visita.“

Ed avant co ch'els hajan acconsenti, gnittan els trattats, sco schi avessan dit da schi ed accompagnats sü da s-chala. „Vus am podais clamar Tresa“, als dschet la giunfra adascus „o eir anda, scha vus avais plü gugent.“

„Plü gugent Tresa.“

L'uster in persuna complimentet a Gesima, la preziosa princessa chantunala, sco ün guadagn della lotteria, in stüva bella. Ils cadets invezza giavüschettan da podair star nella stüva dels paurs; pervia del füm da tabac, il spettacul dellas vuschs grossas e'l traplunöz dellas s-charpas, cha que saja plü viril, plü robust, pretendaivan

els. Là gnittan els condüts da Tresa in ün chantun preferi e servits dad ella svesa. E co! Forellas! Ed adüna volaiv' ella savair qualchosa nouv da barba Dolf, che tschera ch'el haja fat l'ultim ed usche inavant, bler plü co que ch'els savaivan. Cur ch'ell' avet gnü criblà oura tuot que chi eira da trar oura, get ella via in stüva bella pro Gesima, turnaiva però da temp in temp darcheu nan pro els nella stüva dels paurs. Sco segn da colliaziun tanter la matta e'ls mats peruschedir.

Planet comanzettan ils paurs davo lur magöls a domandar oura ils cadets, d'ingionder ch'els vegnan, ingiò ch'els giajan, co ch'els hajan nom ed usche inavant. Scha lur tatta, la veglia anda Salome da Sentisbrugg saja amo adüna in vita, domandet ün vegl sech, as sgrattand con sia dainta crotscha davo las uraglias sco ün cacadu. E cur ch'els declerettan con grand' indegnaziun, cha que s'inclegia da se, marmugnet el: „Usche natüral non ais que dafatta bricha; bain quants ruos-chets han fingià fat la cupicharola nel sot dell' aua da Schönthal, daspö cha la bella Salomeli da Sentisbrugg curriva per scumissa cul giuven magister da Buchsingen intuorn la tuor del chastè chantand: Holderipantoffel, holderi juheis, il tschel ais da nos Segner, il muond quel ais tuot meis. Scha vus volais dir la prossma vouta bun di a vossa tatta, per domandar, scha que va uossa plü bain con sias chammass, schi la stovais tscherchar davo la baselgia, suot ün bös-chet da rosmarin.“

Cunter que protestettan ils cadets con rögnis grits.

„Quants ans averà 'la uossa?“ domandet inchün.

„In ogni cas ün toc aint pels ottanta, plü strusch als novanta.“

„La vegl' anda Salome da Sentisbrugg?“ aggiundschet ün oter.

„Ma quell' ais, ch'ella tira ils ultims. Marti, il postigliun ha quintà quaista saira.“ „Que non ais vaira,“ sbeclet Hansli, „nus avain tschantschà amò hoz con ella.“

Üna contradiziun impedit Tresa con ün „bst“ tschögnand vers ils mats, e'l discuors finit per resguard.

Il vittürin però pigliet seis magöl in man e dschand: tschainta't giò, char' Emmelina, as mettet el a sezzer dasper ils cadets. Ma ingio avais laschà vossa flotta compagna? Gesima o co ch'ell' as clama?“ „Cuvia in stüva bella.“

„Spettai be fin cha quella ha milli eivnas, lura pajessat gugent minchün ün toler da 5 francs, scha vus podessat spassegiar amo üna vouta con ella la saira, davo cha'l solai ais adieu, oura vers

il muglin. Que po fazil esser, cha ün o l'oter da vus as morda giò las unglas fin aint pro'l chandun our da rüglentscha, d'esser stats tschantats uras alla lunga in usteria, invezza da star pro ella in stüva bella. Schi, quella ha davò las uraglias, quella sa set e quattordesch, quella as dscharà amo üna vouta che chi ais trumf, sün que as podais laschar sainza fal.“ Sün que comanzet el a suspürar: „Que ais curius cullas femnas. Il prüm var quindesch ans, ingün non las bada; lura han ellas in üna vouta qualchosa vi del culöz, chi glüscha sco verms da glüm, ch'ün craja chi sajan ils pürs anguels. Ed alla fin, cur cha'l sai ais ars giò, s'ha üna stria in chasa, ch'ün ais containt, sch'ün po girar coura pel muond intuorn pro greiva lavur e vin asch in plövgia e naiv, plü gugent co star davant la schoppa choda.“ Sün que comanzet el davò üna posa a filosofar supra la vita umana. „Que am fa adüna gnir ad immaint il cuolmen del Hauenstein da Sentisbrugg. Ün as dà üna terribla fadia per rivar sü, ed apaina ch'ün ais süsom, va que darcheu a val ed amo bler plü trid e ruinus. Alla fin arrivain nus l'istess tuots pro'l medem albiereg; pro l'usteria „als homeniis silenzius.“

Pro quaists plets stet sü tuot da grit il vegl, chi avaiva discurrü avant, pajet que ch'el avaiva consümà e passet dad üsch oura. „Ingio via culs vadels, Xaverin?“ salüdet il vittürin tras la fanestra averta oura sülla strada. „A Bischofshardt pro'l mezcher. Il landamma spenda in dumengia ün giantar al grand cussagl.“

Xaverin fermet per ün momaint seis char e tuot ils vadels comanzettan a mürger. La clerità, chi splenduriva our dall' usteria sülla strada, scleriva ils grands ögls d'uman dellas bes-chas famentadas, ed ün podaiva vair, co ch'els stordschaivan lur cheus sblachs sco spierts per lichar il man a Xaverin.

Lura scruschittan las roudas inavant e'l mürger rafüdet.

Üna buna pezza non gnit discurrü gnanc' ün pled. In üna vouta clamet inchün: „L'avais vis? güst' in quaist momaint ais el smütschà dasper il mür sü vers chasa.“

„Chi?“

„Il student nar.“

„Che tambas-cha el vairamaing tuotta di nel god?“

Ed uossa comanzet que ad ir sur del student nar. Co ch'el as vesta ridicul, tuot oter co tschels umans, con ün paraplövgia cunter il solai, con manetschas e chotschas da linzöl sco üna matta,

con ögliers sül nas, sco ün hom vegl, per leger dafatta dua pèra ögliers, co ch'el haja fat sü nel god sur la chasa cotschna üna chamannetta per star a plaz, con cudeschs, hefts e da tuotta sort tagnins laint. Sülla muotta pitschna l'haja ün surprais üna vouta ch'el contemplaiva il muond tanter las chammas oura, cul cheu a val, pretendand cha las coluors resortan in quella maniera bler plü bellas.

„Laschai il student nar in pasch“, admonit Tresa, „el non fa del mal ad ingün.“

„Ma ün inimi del pövel ais el, chi spretscha la glied simpla e non da ad ingün ün bun pled. Seis bap, il president, sch'el passa daspera via, da a tuot il bun di e domanda, co chi stà cul sejel e culla mailinterra; il student nar, tü Segner char — quel non sa gnanca disferenziar sejel e üerdi.“

„Que non ais dit, replichet Tresa, cha que sajan güsta ils melders amis del pövel, quels chi tiran il chapè davant minch' ün e fan plaschantinas al pövel.“

„Insomma, el ais ün curius. Ed el po discuorrer da fortüna, ch'el ha per bap ün hom usche da bain e stimà da tuot.“

„Il coro mixt da Niedereulenbach l'ha gnü üna vouta per mans.“

„Perche?“

„La rösa da Tannenheim, ch'els avaivan giovà con grands cuosts, dafatta con ün passiv da 100 frs., ha'l strat nella lozza.“

„La società da ginnastica da Sentisbrugg eir.“

„Che ha'l gnü con quels?“

„Els han dat üna representaziun nella sala da radunanza da Sentisbrugg, ed el als ha dit, ch'els sajan tantas sbregas. Schi non füss stat quel benedi Dolf, al füss i mal quella vouta. Ed eu non al voless cussgliar amo hoz bricha, da's laschar vair da not intuorn la chasa da scoula da Sentisbrugg. Uschigliö al lasch' ün generalmaing in pasch, ün as ha plan a plan adüsà a sias nardats; il plü da tuot al svoula qua e là, cur chi fa s-ohür, ün crap davo el.“

Durànte quaist requint as sdasdaiva in Gerold, chi avaiva tadlà con crettaivla devoziun quaista condanna, il giävüsch, da's podair gloriar tras üna bun' occasiun da combatter quaist dragun chantunal. Que füss, pensaiva el, güst ün bel prinzipi d'eroismo per ün Sigfried da nouv ans, na massa facil e darcheu na massa difficil, perche tuot que chi portaiva ögliers as ris-chaiv' el da büttar culs peis a munt, grand o pitschen, be sainza guardar.

„Laschai pür“, remarchet ün homet gross, con üna tas-cha da chüram intuorn la vita, „il student nar as pes-cha üna bella daman our dall' Aare.“ Que dschet el usche sgür e con importanza, sco sch'el savess daplü, co que ch'el vöglià dir.

„Que non voless eu tantüna bricha pretender“, balchet ün oter; „ma eir laschand que d'üna vart, lönch plü non farà'l. El ha *l'instituziun* da sia 'mamma, tuots ils fradgliunzs da quella sun morts dall' etisia ed eir ella non filerà lönch plü.“

„Que non ais da's dar da buonder pro'l contin displaschair con seis hom pervia del figl.“

„Eu non patesch, chi vegna trattà pro mai relaziuns famigliaras dad otra glièud“, critichet ad ota vusch l'uster, chi eira entrà inobservà aint dad üsch chadafö. Sün que as volvet el vers ils mats: sch'els non vöglian dir buna not a lur compagna da viadi, ch'ella giaja uossa a dormir.

„Na“, respondettan els ostinats.

Davopro displaschaiva però a Gerold quaist incunter. Que al faiva propi mal, usche fich al displaschaiva, e svelt currit el oura, per vair amo a Gesima, scha possibel. Ella passaiva güsta sü da s-chala davo duos fantschellas, chi portaivan chandailas. In duos e duos quatter füt el davo ella, e sco introducziun, el non savaiva svesch bricha perche, det el ün tschap pella tarschoula strand il cheu davo giò. Ella stendet, stand salda, ils manins davant oura, sco ün giat ch'ün alvainta, laschet pender la bocca e guardet sü per el con ögliuns, dals quals as vezzaiva bod be l'alb. Ün zoc ed ella füss ida per quai via; però el non la volaiva far mal, dafatta bricha; perque la laschet el subit darcheu libra, ed ella mütschet con ün pèr sigls sü da s-chala. Uossa s'inrüglaiva el darcheu, da l'avair tschüffa pels chavels, impe da la giavüschar amiaivelmaing buna not, sco cha que eira si' intenziun. Perque currit el davo ella, e qua cha ella dalla temma eira mütschada in sbagl in ün corridor s-chür, l'impedit el con seis corp da passar inavo. Là penset el, da la regalar qualchosa sco segn da rüglentscha, non chattet però in sia giglioffa oter da regalar co ün palperi d'argent. Quel la spordschet el. „Eu ingrazch“, dschet ella e fet üna bella reverenza. In tuot sia vita non avaiva amò dit ingün' orma ad el: eu ingrazch, e que il confondet talmaing, ch'el guardet be tais. Da quaist seis star stut profitet ella alla svelta e filet svelt sco üna frizza dasper el via, as salvand pro las fantschellas, chi gnivan

inavò. „Buna not“, la clamet el davo da bun cour, non survgnit però ingüna resposta. Sün que turnet el darcheu nell' usteria, na del tuot containt con sai stess.

„Eu crai cha vus fetschat uossa il melder d'ir in let“, dschet Tresa, „ils ögls as van giò dalla sön.“

„Nus non avain amo sön“, contradittan els svelt, e per non gnir condüts per forza in let currittan els svelt da piertan oura, giò da s-chala e davo la chasa via. Que eira s-chüra not, con stailas al tschel, ma chod, bod massa chod; üna tschuetta as faiva sentir nan dal god vicin e'ls grigls faivan ün fracasch terribel. Sün lur gitta antivettan els per cas in üna granda remisa plain charra. Là rampignettan els sül juhè d'ün clap charrozzun, fettan aint da tuottas duos varts la cuverta da chüram, chi'ls rivaiva fin sü pro'l culöz, uschè ch'els sezzaivan qua sco per as laschar far la barba e traivan da gust l'odur del chüram lustrà sü pel nas.

„Ell' ais güsta per morir“, udittan els a dir coura sül stradun inchün chi passaiva spera via.

Qua domandet Hansli be suot vusch a seis frar:

„Fa que vairamaing mal a murir?“

„Natüral, perche cridess uschigliö tuot, cur ch'inchün moura.“

„E'l maridar?“

„In ogni cas bler main; sast bain, cha pro üna nozza tuots fan tscheras containtas. E miss eir il cas, schi aise tantüna üna granda differenza: col murir ais tuot a fin, invezza cha'l maridar passa via.“

Sün que entret üna pitschna posa. Lura comanzet Hansli da nouv:

„Aise eir bes-chas chi savuran bain?“

„Che domanda stupida“, replichet Gerold sever, perche el non savaiva la risposta.

Uossa darcheu üna pitschna posa. „Perche“, domandet Hansli darcheu, „perche mai non as vezza a siglir ün bapsegner sur üna sopch' oura o a rampignar pel tet intuorn, o a saglir üna nona aint in ün sgierl?“

Quaista vouta as contantet Gerold con ün rögn strasönà impè della risposta.

Allura entret üna lunga posa da contentezza. E qua cha la contentezza düret, düret eir la posa. Oura sülla via sflatschaiva il chörn del bügl, continuadamaing ed adüna istess; da lontan nanpro

s'udiva tossir il bombardun della musica da bal nell' usteria del liun, maladester e burlesc, sco sch'üna rava dvantada vivainta balless torta intuorn sala, col piz della ragisch a val e la s-chavitscha verda a munt. Plan a plan giaivan ün in tschel, il bombardun e'l bügl, usche ch'ün non savaiva qual tun chi appartgness al ün e qual al oter. Il chörn as multiplichet, surgnit tschient boccas da liun, las boccas as rivivan e's serraivan nel tact del bombardun, alla fin restettan ellas ad ot ed avertas, müttas ed impetridas. Uossa comanzet Gerold indormenzà a sömgiar.

Que al paraiva, ch'el stess davant la s-chala dubla del muglin da Fadri, ma invezza da „muglin da Fadri“ staiva scrit sur la porta: „Albiereg als homenins silenzius.“ Ün sgrisclus spettacul predominà dels sbrüis del pin president e'l mürger da vadels spaventats circondaiva il quiet albiereg, sumagliant al fracasch della fabrica da Schönthal. Uossa gniva üna lingia infinida da vadels, destinats alla bacheria, sü pels s-chalins della s-chala, guardand sü per Gerold con lur grands ögls trists d'uman; süsom s-chala as fermettan els, squassand còls cheus e las chammas davo il tact del bombardun; lura gettan els dall' otra vart della s-chala giò. Ma in üna vouta non eiran que plü vadels, dimpersè umans, il bapsegner e la nona, la tatta, il barba Dolf e tuots ils oters ch'el volaiva bain. E mera qua, el svessa, Gerold, as rechattaiva in lur lingia e guardaiva sün el giò dalla s-chala, e Hansli davo el, chi faiva mots culs mans sur las güvellas oura. Ma chi groffla usche? Spaventà, saglit el sü con ün sbrai trid, ed üna clerità al battet nels ögls.

Qua sun els, ils desertuors, clamet l'uster riand ed üna pruna d'gliud con lanternas staiva intuorn la charrozza. Uossa gnit svödà il gnieu; a Hansli indormenzà pigliet Tresa sün bratsch e l'uster manet a Gerold. Con ir vers lur stanza da dormir, gnittan els manats speravia ün let circondà con arets e bindels, sco per ün Schneewittchen. I giaschaiva eir propi qualchosa alb laint, chi's alvantet, struschet ils ögls e's zoppet lura con ün sbrai svelt suot la cuverta. „Buna not, Gesima“ barbottet Gerold strasönà. Cur ch'el as rechattaiva nel bel let lam, ingio cha seis corp e si' orma crodettan in dutschas profunditats, pigliettan subit darcheu ils sömmis possess da seis spiert.

El sömgiava, ch'el sezzess dasper ün aualet con saltschs intuorn e guardess nell' aua, chi curriva svelt vers üna cascada. In

üna barchina da palperi gniva sia tatta, viaggiand davò l'auval giò, ma be pitschnina sco ün infant e na plü ammalada, dimperse frischa ed allegra, giuvna ed amabla: passand spera via elegiaiv' ella fluors a dret ed a schnestra della riva. „Bun di, tatta“ salüdet el. Qua al sprinzlet ella cols mans aua nels ögls. E cur ch'el podet dar-cheu rivir ils ögls, non eira que stat sia tatta, dimpersè Gesima, chi as volvet furbazzamaing vers el e'l riet oura.

La posta ingiannadura.

Sco chanzun della daman tschüblaiva ün famagl üna polca vidvart nell' era del tablà. Sül tet gurlaivan ils colombs e nan della stalla s'udiva traplunöz e sgrignir da chavals, accompagnà da melodijs sclingiar da sunaglieras. E tuot quaist sclingöz quintaiva parabras da viadis, da blauas montagnas e prüvats comünets, traversats in cuorsa suot ün tschel con nüvlas svolantas.

„Che ora fa que?“ as informet Hansli suosdand. Gerold rivit ils ögls. Ils üschöls eiran serrats, usche chi eira passabel s-chür intuorn el. Ma survart, be suot il tschelsura giraivan ün për muos-chas con stippas voutas üna sper l'otra via, e nels chantuns della stanza non eira plü s-chür co immez, que eiran buns segns. Cur ch'el vezzet amò, cha'l stret raz da clerità tanter ils üschöls non eira alb, dimperse gelg, dschet el tuot sgür:

„Bell' ora.“

„Fos!“ corriget Hansli, „eu od co chi plova.“

„Que ais il chörn del bügl,“ replichet Gerold.

Hansli saglit our let e rivit ils üschöls. Üna uonda d'indorada clerità crodet aint da fanestra ed üna mittà del tet da s-chandellas vidvart eira tuot splendurida da cler solai.

Ma qualchosa amo bler plü be staiva sün lur maisetta da not: chocolata. D'ingionder cha quella gniva, avessan els ingiavinà facilmaing, sch'els avessan voglù; ma els non volaivan ingiavinar, per temma cha la superbia als proibescha d'acceptar il regal. Perque as contentettan els plü gudent cul fat e la mangettan anonim. Intant restettan els giaschantats, contempland la splendur del solai sül tet.

Fin cha'ls sdunins da caffè comanzettan a sclingiar süls plattins, qua dettan els ün sagl our let.

Ed eira preparà pels trais camerads üna bella maisina aposta in stüva bella. Sün quella staiva ün plattin rösà con meil d'avious, gelg sco l'ambra; daspera in ün plat alb ün burlin painch con föglias bletschas da vigna intuorn. Sül burlin eira stampà ün uorset, chi's rampignaiva sadiand sü pel manch d'üna fluor. Intant ch'els sezzaivan tuot scorts intuorn maisa, sco sch'els avessan da stüdgjar ün componimaint sur dellas vacanzas, avet Hansli darcheu ün cuolp examinadoric. Sch'ün scriva in tudais-ch Brot con ün d o con ün t, examinat el la matta. Ella reflettet ün momaint e respondet lura, fintant cha quel saja frais-ch e lam, as scriva con ün d, alincunter cur ch'el ais vegl e sech con ün t.

„Que ais üna resposta dispettusa ed insuffiziainta“ reclamet Hansli, „Gesima, tü survainst ün debel in ortografia.“

Durante que cuccaiva Gerold furbazzamaing aint ils ögls da Gesima, qua ch'el as regordet, ch'ella l'avaiva sprinzlà aua nels ögls, intant ch'el avaiva sömgia.

Cur cha que continuaiva uschè, cloccet ella col sdunin giò pels mans. „Baiva!“ admonit ella. Qua bavet el svelt oura la tazza.

Uossa al gnit darcheu ad immaint, co ch'el l'avaiva trat her saira per las tarschoulas, ed our da malavita sur da que la guardet el darcheu nels ögls per savair, sch'ella saja amo offaisa.

„Mangia!“ clamet ella ed involet sia suonda.

Ils üschs eiran averts per laschar entrar l'ajer della daman, chi gniva da lontan nanpro e portaiva con sai odurus salüds our d'estras contradas. Cuvia in stüva granda entrettan ün tröp famagls e maschneras con fatschas allegras e frunt e bratscha glüschaina da süors e's mettettan in davo maisa. L'ultim, pel cheu plü granda co tuot ils oters, entret Tresa, dret sü e containta, con bindels blaus nellas lungas tarschoulas blondas, nels ögls victoriosa splendor ed ün pêr fastüts nels chavels: ün sentiva ch'ella avaiva udi a giubilar ils utschels. Ella gnit nan in stüva bella pro'ls infants, giavüschand il prüm ün bun di e s'informand, sch'els hajan dormi bain e hajan mangià avuonda. Lura s-chüset ella l'absenza da seis bap; ch'el haja stovü ir sü Sentisbrugg, fingià a bunura, ant las ses; ma ch'el als lascha salüdar e giavüschar bun viadi. Sün que guardet ella lontan e det lura üna lunga ögliada curiusa süls mats.

„Que ha dat üna müdada sü Sentisbrugg“, als dschet ella con ün tun retgnü, bod rispettus, sco sch'ella discurriss con creschüts, „avais senti?“ Ed eir Gesima guardet timidamaing sü pels mats.

„Che mūdada?“ domandettan quels.

Tresa guardet per terra. „Ma vus sentirat amo adur' avuonda; giodai pür amo voss ultims dis da vacanzas e sajat allegers, que ais vos sanch dret.“

— „Ingiovia con Gerold, Hansli?“

„Be ün pa intuorn chasa“, respondet Hansli, „tü Gesima stast qua; a tai non at podain nus dovrar.“

„Ma vus non das-chaivat ir massa dalöntschi“, admonit Tresa, „perche in üna mezzura vain la posta. E qua non avais lura da chefar con üna charrozza privata, chi spetta ün mez di, dimperse con ün orari official, chi non piglia resguard sün ingün; qua va que precis davo l'ura.“

Que del ir a vair intuorn chasa eira be üna quarta part della vardà. Ün complot cunter Gesima volaiv' inspiar Hansli. Apaina arrivats davo la bos-cha via pro'l tablà as fermet el e dschet a Gerold in' confidenza, as fand strusch strusch cunter el, per il persvader plü bain. „Nus volain guardar, cha nus possan sezzer tuots duos sül boc o sül tet della posta, e Gesima dadaint vart“, scutet el, „lura eschan nus libers d'ella fin a Bischofshardt.“

Gerold non det ingüna risposta, dimperse marmugnet be.

„La plü bella füssa“, continuat Hansli, „sch'ella retardess la posta; ün stovess be chattar ün mez per la trar our chasa. Scha nus la dschessan per exaimpel, cha aint in üert saja ampuas, che crajast tü?“

Darcheu as contentet Gerold con marmugnar. —

„Ma ais que propi fingià la posta la oura sülla storta? Amo aise bler mass' adura.“

Hansli guardet fiss; el vezzaiva plü dalöntschi e plü bain co seis frar. „Ma che t'impaisast, ed ais be ün chavà ed ingüna charrozza davo.“ In üna vouta det el ün sagl d'algrezia: „Ün guid!“ sbragit el.

Gerold non eira persvas da que. Fingià tantas voutas s'avaiva el chattà ingiannà in sia cretta, ch'el non crajaiva plü gnanca chi füss veritabels sudats, mandir guids. Plüchöntschi amo crajer alla leivra dels ouvs da Pasqua co a guids. Quantas voutas avaiva el cret plü bod pro mincha srantunöz d'ün char, da sentir ün tambur e podair vair ün tamburmajor. E davo eir' el stat ingiannà. Plü gugent renunziar dimena a quella spranza per saimper. — Epür! Quaista vouta para propi a vair da dalöntschi ün guid. Sül cheu

del chavalgiant glüscha qualchosa sco ün tschacò e dalla vart giò qualchosa sco ün sabel. Scha Hansli avess radschun! O anguoscha, o spranza! Uossa aise be amo la domanda, sch'el ha epolettas, üna sribla cotschna nellas chotschas ed ün culerin cotschen? Schi, schi, ingün dubi plü, ün dret guid. Ma quala via pigliarà'l il mü-ravglius utschè. Volverà'l da tschella vart aint o gnarà'l cunter il muglin? Sainza trar flà seguitaivan lur ögliadas mincha movimaint del chavà. Uossa ais el pro la cruschada; uossa as sto que decider. „El vain!“ „Na, el volva da tschella vart.“ „O schi puchà!“ „El va dalla val aint.“

„Davo!“ sbragit Hansli.

„Davo!“ confermet Gerold elutschind.

E sco chans da chatscha as mettettan els a cuorrer, sainza badar als clams, chi gnivan davo els per ils far turnar. Con tuot chi paraiva cha'l guid giaja be plan, gniva la distanza adüna plü granda impè da plü pitschna e'l flà comanzaiva fingià a'ls mancar. Però qua intuorn sun eir usterias sper la via. Non ais exclus, ch'el smunta ed aintra in qualche lö. Lura non aise neir dabsögn d'ir al galop, basta ir al trot. Dimena al trot, e quel als manaiva bod uschè svelto inavant, e non pigliaiva nan il flà usche zuond. Il chavalgiant dvantaiva saimper plü pitschen. „Ma uossa, non am sbagli eu? Am para ch'el resta adüna istess grand ed haja la medemma chasa dalla vart. El non stà plü a chavà“, clamet Hansli. Dimena eir'el smuntà e la chasetta stovaiva esser ün' usteria. Sün que comanzettan els darcheu ad ir al galop.

El sezzaiva propi nell' usteria, il desiderà, ün podaiva vair il tschacò tras la fanestra; e seis chavà stàiva lià pro ün paloc davant porta. Ed uossa provettan els da's avvicinar amicabelmaing, con tuotta buna spranza e resentimaint da sai stess. Els non eiran nimia be solits puobs, dimperse cadets; els portaivan unifuormas con büttels indorats, Gerold perfin con granatas süls büttels; els podaivan preschentar ün sabel ed üna tas-cha da patronas; els as podaivan dimena resguardar ün pa sco schi füssan seis camerads; bain sgür ils cuvirà el ün amiaivel salüd, forsa dafatta, o algrezia, ün bun pled. Que dependaiva be da's far vair. Perque comanzettan els a spassegiar sco sudats davant fanestra sü e giò, chatschaivan il pet davant oura, daivan tuoss, chantinaivan e's stendaivan sülla pizza dels peis. „Muossa teis sabel“, cussgliet Hansli, „forza cha que fa impressiun.“ Dimena tret Gerold il sabel e salüdet con quel

davant fanestra. Cur cha eir que non güdet inguotta, rampignet Hansli sü pel mür per far vair il püschel nair da saidlas chavà sün seis tschacò.

Uossa comparit üna veglia trida our da porta. Che ch'els vöglian, sbragit ella als mats.

„Inguotta; be vair il guid“, respondet Hansli ün pa timid.

„Schi gnit aint in stüva, sco chi tocca“, sbragit ella, „e bavai ün magöl vin, ma na star quà avant l'usteria sco mardieus, sainza intrar.

„Nus non bavain vin.“

„Schi lura fat cha vus vegnat davent della fanestra!“ e sparit con ün' ögliada noscha e plain spretsch.

Uossa comanzettan els a charezzar il chavà nella spranza, da's acquistar quattras la favur del chavalgiant; glischettan il culöz del chavà, il gnif, la rain, ris-chettan perfin da toccer aint la sella e'ls fiers dad ir aint culs peis, modestamaing con sancha timidità. La-pro gnit a Gerold üna famus' idea. El as regordaiva d'avair let, ch'ün chi voul acquistar la favur da sia amanta la surpranda zop-padamaing con regals, sco ün maz fluors e da que usche. Ün maz fluors non avai' el displaschaivelmaing, però il toler da tschinch francs del pin president. Quel mettet el con üna zarta mossa precautamaing nella tascha della pistola tachada pro la sella.

Qua chatschet il guid il cheu our da fanestra, sco sch'ün diavel sagliss our d'üna s-chacla. Che ch'els hajan da tambas-char via da seis chavà, vöglia el savair; cha quel saja seis e na lur. Ch'els sajan duos pluoglius e schi non giajan subit per lur fat, schi vegna el oura e'ls tira pellas uraglias.

Qua as fettan els tuot chaps our dalla puolvra. Pro la vergogna turmentaiva a Gerold amo la malavita per seis toler, ch'el avaiava büttà via usche malamaing. Gnanca tant pel dan stessa, ma el tmaiva d'avair commiss ün puchà con dar davent qualchosa ch'ün l'avaiva regalà, d'avair surpassà l'ottavel comandamaint: „Tü non dessast involar“. Vairamaing involà non eira que, pero ün als avaiava declerà in scoula, cha'ls desch comandamaints hajan üna significaziun bler plü vasta co que chi dian ils plds. Apaina ch'ün as movaiva sainza dar attenziun, schi avaiava ün pechà cunter ün da quaists malprüvats desch. Il main da tuot avaiava el commiss qualchosa sco'l figl pers. „Nevaira, tü non dist con ingün“, rovet el a seis frar, davo l'avair confessà seis malfat sainz' interrumper

la cuorsa. La comüna disfortüna commovet il cour del frar, uschè ch'el impromettet da non dir inguotta con ingün.

„Be cha nus non retardan uossa pro tuot amo la posta“, sospüret Gerold e comanzet ad ir plü in prescha.

Quant dalönts ch'els eiran currüts! Il toc via non volaiva plü gnir a fin. „Là vain la posta!“ clamet Hansli angoschià. Davaira, circa desch minuts davent dad els comparit la charozza da posta our dal god e volvet, sainza badar sün lur segns desperats, vers il muglin, sparind davo la bos-cha.

„Massa tard!“ plandschettan lur cours.

Gerold as fermet e dschet a seis frar: „Uossa be üna na: be na cuorrer davo sco nars, daspö chi ais istess massa tard; que füss il plü stupid, ch'ün uman po far in ün simil cas. Perche uschigliö succeda sainza dubi il seguaint: Subit cha la posta s'inacordscha ch'ün cuorra davo, as ferma ella be aposta, fin ch'ün ais daspera, e lura l'ultim momaint as fa 'la davent sdegnusamaing, e plü ch'ün as rabgiainta sur da que e plü ch'ell' as gioda. Quel plaschair non la volain nus far. Dimena giain be a pass tuot pachific, que vain oura sül istess.“

L'infanterist füt perinçlet con quaista proposta e dimena as mettettan els ad ir be al pass, containts da far üna alla posta.

Bainbod vezzettan els da dalönts il chaistun, co ch'el staiva salda davant il muglin tuot innozaintamaing, sco sch'el spettess sün els.

„Non at fidar nimia a quaista fosa Fumiana“, avertit Gerold, „non at laschar tschüffer! ella speculescha be cha nus cuorran davo, lura va'la per seis fat, sün que at poust laschar.“

Ed amo adüna eira ella fermada in quel lö, sco ingottada, usche ch'els gnivan adüna plü strusch, quant plan ch'els giaivan. Sur da quaist star dür as müravgliettan els, e nella müravaglia giaschaiva la spranza.

„Sast tü, che ch'eu crai,“ clamet Gerold, „scha nus currin sco la sajetta, schi rivain nus tantüna amo a temp, però cuorrer tuot que cha tü poust.“ E con sagls trements comanzettan els la cuorsa. Qua sunet ün corn e schloppet üna giaischla e srantunand viaget la charozza davent.

„Vezzast uossa, vezzast, quaist gelg salamander, l'infam?“ clamet Gerold rabgiantà, „che t'ha eu dit? Subit cha nus comanzain a cuorrer, ria el davo oura e trotta davent. Füssan nus its quiets be al pass, l'avessan nus surprais.“ Ed in sia rabgia sla-

vazzet el seis sabel davo l'ingiannadur. Hansli fet beffa sur da quaista vana esecuziun. „Tü est precis usche stupid sco Xerxes, cur ch'el laschet giaschliar il mar.“ Dschet e büttet sia tascha da patronas davo il sabel.

„Üna da bun aise tuottüna“ confortet Hansli, „almain eschan uossa libers da Gesima.“

„Schi co?“

„Perche ch'ella ais partida culla posta.“

Cha que sarà probabel usche, stovet convgnir eir Gerold; però güsta bler cuffort non sentiva el lapro, plütost il contrari. Eir sch'ella eira be üna matta, s'avaiva el tantüna fingià adüsà via d'ella, ed in üna vouta al paraiva tuot il muond lungurus e stupid.

„Ed uossa che fain nus?“ domandet Hansli.

„Que m'ais istess,“ rögnet Gerold.

„Seguond mai giain nus simplamaing a pè fin Bischofshardt.“

„Que m'ais istess.“

„Anguoscha, qua vain Tresa, sta attent, uossa surgnin nus üna predgia.“

„Que m'ais istess.“

E non seguit pero üna predgia, be üna simpla domanda, perche ch'els hajan fat usche. Perche ch'els sajan gnüts be sco lindornas, sco sch'els volessan aposta manchantar la posta. Cha per desch minuts la saja reuschi da tegner sü il postigliun, ma plü lönch non haja ella das-chü. Che ch'els vöglian far uossa? La giunfrina saja dell'idea, ch'els giajan tuots trais a pè inavant; ch'ella haja fat fingià duos voutas tuot il viadi da Bischofshardt a Schönthal a pè.

„Dimena scha vus eschat perinclets.“

„Ma schi non ais ella partida culla posta?“ domandet Gerold.

„Ella non ha voglù partir gnanca da dir sainza vus. Là ais ella sün s-chala.“

„Bell'istorgia, bell'istorgia! sbaglià la posta“ clamet Gesima, ozand tuots duos mans colla dainta our da glioter.

Sün que as mettettan tuots trais in viadi.

„Bun viadi.“ clamet davo Tresa. „Non volais tour amo alch da mangiar con vus, ün pèr pairs o brümbas? o uschigliö qualchosa?“

„Non fa dabsögn. E grazia fich per tuot.“

Gerold e Gesima.

Hansli persistit sün üna marcha in regla; cha que non s'afetscha per üna matta, da marchar nell' istessa lingia con duos cadets uniformats, cha Gesima stopcha star desch pass inavò. Ella non protestet e's suottamettet apparentamaing a quaist comand, però mincha vouta, cha Hansli as volvaiva, per s'atschertar, sch'ella mantegna la distanza inandret, al paraiva quella diminuida. Gesima non laschaiva valair que, usche ch'el faiva fermar la colonna per masürar davo la distanza culs peis. „Vezzast qua, ed ais be ot pass.“ Lura la faiva el star a lö, comandaiva „marsch“ e subit comanzaiva la dispitta da növ. Uossa la comandet el dad ir nella medemma distanza ouravant, per la podair controllar plü bain. Darcheu fet ella per comand sainza far istorgias. Ma uossa traplinaiva ella in *adagio molto quasi lento ritardando*, que chi obliaiva eir ils cadets dad ir be planet, uschigliö avessan els svesa ruot la distanza. Scha que non bastaiva, schi stait' la amo mincha momaint salda per far aint las curajas da sias s-charpinas o liar alch bindel da seis vesti, usche cha la colonna giaiva amo plü plan inavant co'l landsturm. „Gesima, eu at dun üna noscha nota in deport“. finit Hansli malpaziaint e laschet oramai, cha la marcha giaja sco ch'ella vöglija.

Schabain chi eira amo bain adura, las nouv o là intuorn, daiva il solai fingià brav chod e plan a plan comanzet la tascha da patronas del infanferist a'l dar fastidi; na ch'ella al füss statta massa greiva, ma la tschinta smachaiva ed inchaluriva seis güvè. Dimena pigliet el giò quaist guaffen discomod e büttet a Gesima intuorn las spadlas. Quella as fet simplamaing stiglia, usche ch'ella sglischet tras il bandulier sco ün peschin tras ün latsch e la tascha giaschaiva per terra via. Quaista manipulaziun as repetit diversas voutas. „Gesima,“ innatschet Hansli, „scha tü fast amo üna vouta da quaistas manouvas, lasch eu garanti star la tascha.“ „Per mai lascha!“ respondet ella e diriget il guaffen darcheu per terra. Uossa fet Hansli üna tschera, sco scha que non al gess pro inguotta, e get inavant, dand be adascus minchatant ün' ögliada inavo. Fin ch'ün puobet det man quaist curius daquai; qua saglit el protestand a tuot podair inavo e'l stret seis possess our da man. Ma cur ch'el il volaiva darcheu chargiar sü a Gesima, l'impedit seis frar. Ch'el possa portar svesa sia tascha, remarchet el da grit.

Quaist tun da comanda d'ün simpel chanunier as prohibit l'infant-rist; els comanzettan a's trar e's dar da tuotta sort noms da bes-chas. Alla dispitta seguit il rier sdegnus ed alla fin l'offaisa. „Femnin!“ sbragit Hansli e mütschet als rabats dalla prad' aint, sco scha'l diavel füss davo el, perseguità da seis frar rabgiantà, il qual però non gniva a'l tschüffer per motiv da sia corpulenza. D'uoss' inavant eira Hansli chi tgnava distanza, na be desch pass, dimperse tschient e dua tschient, bainschi repetind da temp in temp davo üna storta o davo ün bös-ch oura l'offaisa, però adüna pront cul pè per mütschar.

„Non dain gnanca bada e laschain ch'el giaja,“ dschet Gerold con importanza, davo avair viss, ch'el non eira bun da'l tschüffer.

„Ve, là va üna senda aint il god, qua non ans vezz' el.“

„E scha nus ans perdain?“

„Ma e lura? o hast forse temma?“

„Dallas furmias nairas gnanca tant co da quellas cotschnas.“

E qua ch'el impromettet da la proteger da mincha sort furmias, tant dallas cotschnas co dallas nairas, il seguitet ella tras üna porta nella bos-cha, ingiò cha las manzinas pendaivan giò usche bass, ch'ün as stovaiva sgobar per ir aint, sco tras ün cuvel suotterran. Da tschella vart della porta as rechattaivan els, separats dal muond sco tras üna tenda. in ün s-chür frais-ch god da pin. Sül süt e lam terrain tuot covernà con aguoglias da pin giaivan ils peis be da sai sü e giò, sco schi gniss güdà da suot sü. Que eira usche divertavel, ch'els evitaivan la senda e giaivan plü gugent, dand sagls sur muots e fouras. In üna vouta, güsta chi eiran darcheu saglits sün ün muot, vezzettan els gio be davant els, aint immez il god, ün majestus flüm, chi passaiva sainza fracasch, con granda sveltezza, ma tuot glisch sainza bütтар uondas. Impè dellas uondas tessaiva la correnta muostras glüschantas sco saida nella surfatscha dell' aua.

„L'Aare,“ declaret Gesima con algrezza.

Gerold non laschet valair que.

„L'Aare non ais quà, dimperse ad Aarmünsterburg.“

„Que non comprova inguotta; ella po esser fich bain ad Aarmünsterburg ed istess eir qua.“

„Pell' amur da Dieu, Gesima, non dir da quaistas stupiditats. Inguotta non po esser in duos lös al istess temp.“

„Schi, ün flüm po que, perche ch'el as mova, uschigliö stovess l'Aare, sch'ella voless star ad Aarmünsterburg, saglir continuadamaing sur seis agen cheu oura.“ Gerold restet stupefat e stüdet davò seriusamaing. Finalmaing stovet el convgnir. „Gesima, tü hast radschun, tü est scorta“, güdichet el.

Ün non vezza mincha di ün' Aare in, ün god, que valaiva la paina da contemplar ün pa plü lönch quaista curiosità. Perque as tschantettan els nel stort d'ün pin dubel e guardaivan giò, libers da tuots desideris ed impissamaints, paziaintamaing sül quiet svelt flüm, intant ch'ün pichalain cloccaiva sur els seis tictac nella quietezza.

Gerold dvantet serius e meditativ. Scha eir ella as regorda, domandet el, d'avair vivü fingià üna vouta, lönch avant quaista vita, in temp lönch lönch inavo, e que na in fuorma umana. E cur ch'ella neget que con tuotta tschertezza, la confesset el, ch'el da parta sia as regorda, d'esser stat plü bod üna cicogna.

Scha que non l'haja parü lungurus, domandet ella, da star uras alla lunga be sün üna chamma e schi non al saja gnü incunter da mangiar serps e lütschernas na cottas. E ch'ella as detta da buonder, co ch'el saja stat bun d'imprender a svolar, con seis corp usche pesant.

„Almain que at ha sgüra surprais,“ dschet el, „ch'ün viva bleras chosas duos voutas.“

„Na, que non m'ha eu mai inacort; que füss eir difficil, perche que non ais gnanca vaira.“

Sün que comanzet el darcheu a reflettar. In üna vouta la guardet el fiss, con tschera seriosa: „Che ais il plü greiv sül muond?“

„L'elefant“, clamet ella svelt.

„Na“.

„Ün char d'fain.“

„Na. Dimperse il plü greiv sül muond ais, da dir ad ün uman: Perduna'm!“

„Dafatta bricha“, riet ella, „que di eu mincha di a meis bap e mia mamma, cur ch'eu ha fat qualchosa chi non va per sa strada.“

Qua guardet el tuot stupefat sü per ella, sco sch'ella füss our d'üna materia plü nöbla e squasset il cheu.

„E che ais il seguond plü greiv sül muond?“

„Da non as dispittar con seis frar.“

„Que eir. Però eu manai qualchosa oter: Il seguond plü greiv ais da far ad ün uman üna reverenza.“

„Schi est tü usche aira?“

„Que bricha, eu podess bain, sch'eu voless, però eu non vögl. Perche ch'eu sun ün svizzer, ed ün svizzer non as dess sgobar davant ingün.“

„Meis bap ais eir ün svizzer e fa istess reverenzas, e que fich bellas, cur ch'el vezza ün' amia da mia mamma in stüva. — Lura non poust tü mai ir a bal e sotar?“

Schi, sotar sa eu. Be cur chi ais da far reverenzas, fetsch eu adüna il contrari ed am stend be dret sü.“

„Lura poust esser sgür, ch'eu mai non sot con tai.“

„Que non manglast neir, scha tü non voust. Eu ha fingià üna ballerina pel cuors da sotar; vairamaing non l'ha eu gugent, però ella non ha usche blers chavels trids cotschens sco tü. — Spetta, sta be salda, eu vögl svelt cuorrer giò e trar ün pèr peidras sur l'aua via.“

„Non ais eir a tai proibi dad ir be sulet dasper l'Aare?“

„Be da mia mamma. Meis bap ais svesa pro'l militar e chapescha, cha privel ais ün' onur. El fa bain sco sch'el füss grit, cur cha nus fain qualchosa plü ris-chus, però adascus ha'l tantüna plaschair; el ria culs ögls lapro. — Tü però non at movast, sast! Nevaira? eu am poss fidar sün que? Hast inclet? Tü sast, eu sun responsabel per tai.“

„Eu, cur cha qualchosa m'ais proibi, non mangl ingünas admoniziuns; eu non fetsch simplamaing.“

Dimena currit el giò dalla costa pro l'Aare. Là get el davo ils saltschs dasper il flüm giò, tscherchand peidrinas plattas ed ün bun lö per trar. Uossa, usche strusch alla riva, non eira il flüm plü müt, dimperse laschaiva sentir ün srantun metallic, adüna l'istess.

„Non ir massa strusch all' aua! e non ir massa dalöntsch“, admonit Gesima da suringìo.

„Eu sa nodar ses trattas“, sbragit el inavo con superbia. In ün lö, ingiò cha'l flüm gniva büttà inavo d'ün spelm, as rechattaiva üna penisla, oura sülla quala el as ris-chet, mettand be planin ün pè avant tschel, trembland, tgnand il flà e col cour chi battaiva, perche que al paraiva, sco scha'l flüm il voless tschüffer aint da trais varts e'l sdrappar davent. Davo ch'el avet clet sü üna plattina

glischa, as mettet el ferm süllas chammas in posiziun da tregant e la spedit be guliv sur l'aua via. Üna, duos, trais voutas toccet la peidra la surfatscha dell'aua, sprinzladas albas sco'l lat sflatschettan sü e gnittan subit travusas dalla bocca s-chüra: schnap, sco d'ün crocodil. Ma nell' Aare non sun crocodils. Sch'ün füss superstizius, as podess bainschi crajer, cha là our da quel buogl verdaint cuccan duos ögls da crocodil e cha da là giò vegnan amo oters davo, zoppats suot l'aua. Nardats! — Ha! qua giraiva l'intera isla, sülla quala el staiva, con el da qua giò, ch'el stendet tuot sturnantà la bratscha per as tegner via da qualchosa. Ah che, que be paraiva usche. — Ma be cha Gesima refüdess üna vouta con seis sbragizi stupid! ella fa gnir il cheu tuot confus con que. „Tascha chamön!“ sbragit el sü. Üna simla stupidità! Ella podess l'ultim amo far tschüffer temma.

Ed el as sgobet per tscherchar oura üna segunda peidrina. Qua observet el qualchosa alb sülla glera, ün toc palperi bain grand, chi eira agravà süls quatter chantuns con craps; el giaschaiva apaina duos pass davent dad el, ma dasper l'aua, usche daspera, ch'el gniva bod toc dal bletsch. Bundrius s'approssmet el precautamaing, il clappet e l'examinet. Sü'l palperi eira scrit qualchosa, bainschi be con rispli, ma legibel. El custabget e leget: „Qua sun eu stat quatter uras. Pensand a ma mamma, turnet eu inavo. Max, nomnà «il student nar».“ Svelt as büttet Gerold in schnuoglias, pigliet seis rispli our d'giglioffa, as pozzet süls chanduns, ed usche, sün tuots quatter, dovrand il terrain glerus sco maisa da scriver scriblottet el svelt suot via:

„Sgrischavel cristian! ch'ingün non vuol bain, gnanca seis agen bap! Gerold!“ E'l documaint agravet eir el darcheu con peidras.

Davo volaiva el continuar a trar crappa. Ma in üna vouta avet el avuonda. Il contin fracasch del flüm il fet tschüffer alla fin il spavent. „Davent da quaist lö infernal“, sbragit seis cour. Amo reuschit que a sia valorusità, per as mantgnair l'onur, da chaminar quiet e superbi via sülla riva, però apaina ch'el sentit terra ferma suot ils peis, saglit el als rabats dal god sü.

Cridand dalla temma al currit Gesima incunter con rimprovers, il tschüffet pella mangia e'l stret davent, ingiò chi saja, istess, be davent da quaist lö privlus, our dal god sul. Ed a tuots duos paraiva, sco scha'l flüm sgrischus gniss davo els sü pella costa per ils perseguitar, usche ch'els comanzettan a fùgir a tuot podair. Pür

cur chi non eira da sentir plü inguotta dal fracasch dell' aua, trettan els dacheu flà. Uossa quintet Gerold in prescha dalla scrittüra del student nar. Gesima dschet as squassand: „Ûn sgrischus cristian! mangia gialuns da rana e lidornas cottas! Füss el be i davo l'aua! La duonna da signur Balsiger al .voul amo bain, eu na!“

„Schi, ma co gnin nus uossa our dal god?“ L'allegger sclingöz d'üna sunagliera als mosset la direzziun, e plü bod co ch'els avaivan sperà, arrivettan els alla clerità del di e nel dalet della vita.

„Però con tai non vegn eu mai plü gio dal stradun,“ reclamet Gesima, „plü gugent am lasch eu brassar dal solai. Tü'm poust lura mangiar sco pasteta per parta mia.“ Davo l'ümida frais-chezza del flüm as sentittan els nel chod solai del stradun sco renats da corp ed orma, e dacheu sdatas da nouv curaschi, comanzettan els a baderlar. Els as quintettan las bellezzas dellas vacanzas; Gerold ils divertimaints con girar intuorn, las aventüras nel god e süls champs, nel comün ed in stalla, Gesima ils dutschs plachairs in chasa della famiglia Balsiger, dallas statuas nel vestibül, dallas pitturas vi dellas paraits, dallas s-chaffas plainas cudeschs con pops, dalla musica davo tschaina colla duonna da signur Balsiger al clavazin, signur Balsiger culla gia, e minchatant vegna eir il reverenda cul cello.

Però Gerold non tadlaiva plü dalönch nan; sur da quaist amabel baderlöz da canarin eiran viaggiats seis impissamaints sainza s'inacordscher vers las nüvlas, ed in lur lö comparittan da tuotta sorts sömmis, l'ultim seis sömmi predilet, ch'el nudriva continuadamaing in seis cour: El as vezzaiva sco comandant da tuot ils cadets svizzers in üna sgrischusa battaglia cunter ils cadets alliats da tuot l'Europa; ils chanuns sbrügivan, il füm as derasaiva, ch'ün non sentiva ne vezzaiva plü da dalet. Fingià eira la victoria decisa, l'inimi fügiva, laschand inavo tuot ils chanuns, qua, mera, il general dels cadets inimis, ün mat bel sco ün angel in uniforma alba con scharpa tuot d'or ed epolettas rechamadas con fil d'or. crodet feri gio da chavagl. El, sainza resguard, as fand strada tras ami ed inimi, saglit vi pro el, al güdet star sü, il confortet amuraivelmaing, acceptet seis pled d'onur e l'impromettet chüra e generus trattamaint. E dutscha eira l'ögliada d'ingraziamaint our dals ögls blaus del bel preschuner. Qua al det Gesima üna squassada: „Che stüdgias?“ Gnand cotschen, as sdatas el. Ch'el dess plü gugent quintar qualchosa d'Aarmünsterburg, comandet

ella, co ir qua usche müt dasper ella. Dimena la quintet el d'Aarmünsterburg, sainza plan, be sco chi'l gniva güst ad immaint. Uschigliö non podaiv' el star oura Aarmünsterburg, perche que eira la città da scoula, ödiusa, marmugnusa, litigiusa, plain lezchas, reprimandas, star davò, ma curius, uossa da lontan, al paraiva que tuot plü bel e desiderabel. E qua ch'ella tadlaiva con attenziun sün seis discuors, dvantet el plan a plan discursiv.

Gesima giavüschet da sentir co cha que guard' oura in ün teater, e sch'el saja fingià stat üna vouta in ün' opera.

Ah! qua dvantettan seis ögls glüschaints. Nella „figlia del regimaint“ eira el stat. Ed uossa relatet el tuot entusiasmà la quantità da bellezzas, ch'el avaiva viss e senti nella figlia del regimaint; l'orchester con seis aventurius instrumaints, il palc culla tenda e las scenas chi's müdan; el la quintet tuot l'andamaint dell'istoria, la chantet avant las amablas melodias e gnit in ün tal zeli, ch'el faiva svessa mots, sco sch'el giovess teater e gnanca non savaiva plü ingiö ch'el eira.

Intant guardaiva Gesima continuadamaing sü per el, con ögls grands, fiss, glüschaints, giodand con el ed admirand las bellezzas ch'el quintaiva ed amo daplü seis entusiasmo, quaist flamgiar d'üna estra forza be fö our da contradas dell' orma, dallas qualas seis giuven courin da matta non avaiva gnü fin uossa ingün presentimaint.

Con ün increschentus suspür quintet el allura tuot in exstasa da Maria, la figlia del regimaint, la deliziosa eroina dell' opera. Üna matta usche differenta dallas solitas mattas sco ün angel d'ün uman pechader. Eroica, curaschusa e valorusa nel far e nell'ögliada, franca e frisca sco ün militar, in üna sort schocca in möd d'unifuorma, cun ün barigliet chi pendaiva intuorn la vita, salüdand sco ün sudà, e bella, bella! Con üna pompusa scharpa intuorn ils güvels, üna boccina fina e stupends ögls, cols quals ella guardaiva minchatant tuot gritta; ed ingiö ch'ella giaiva e che ch'ella faiva, adüna eira ella circondada d'ün' insolita splendur, chi la disferenziava da tuots ils oters umans sülla scena. E co ch'ella chantaiva! bler plü be e plü ot co ils oters, que rodlaiva be per bocc' oura. Ma il plü bel da tuot eira amo, cur ch'ella zappaiva cul pè e blastemaiva:

„Sapperment“, „sapperlot“, „saccarlot“, üna vouta daffatta, „tonnerwetter.“

„Eu sa eir dir sapperment“, scutet Gesima invilgiusa.

„Tü?“ e la meditet, sco sch'ella l'impromettess la miraculosa pes-cha da sant Petrus. E cur ch'ella clamet propi dadot ed inclegentaivel sapperment e zappet cul pè, det el ün güvel, la tschüffet culla bratscha intuorn la vita e la branclet ün pèr voutas. Dandettamaing la laschet el libra, guardet fiss in lontananza, ingiò ch'el observet ün important impissamaint, lura la mettet el seis man sül güvè e la guardet fiss in fatscha. „Gesima, voust tü esser l'inviern chi vain al bal dels cadets mia ballerina? Que non at farà sgür bricha disonur, perche quaist utuon gnarà eu ufficial. Lura compar eu in sala da bal con ün sabel chi struoza ed üna lada scharpa cotschna con püschels e franzlas, chi rivan fin gio pro la schnuoglia; nel cularin vegnan amo granatas rechamadas con fil d'or, e trombas da chüram glüschaint e chotschas albas s'inclegia da sai. Voust dimena, Gesima?“

„A condiziu, cha tü am fetschast üna reverenza.“

Qua as sgobet el culla part sura del corp. „Schi, ma d'ün ufficial pretend eu meldras reverenzas, plü bellas, elegantas. Tü fast reverenzas, ch'ün vezza cha tü est stat üna vouta üna cicogna. Ve, eu at vögl mossar.“

E'l manet d'üna vart nella sumbrivá d'ün nuscher, e'l det là sül tschisp istruzion. Cur ch'el savaiva alla fin bainet, as dettan els il man e's impromettettan solennamaing pel bal dels cadets.

Allura continuettan els il viadi, sco fidels amis e camerads in plaina cordialità. La giuvna armonia ils faiva talmaing dalet, ch'els comanzettan da se a chantar a duos vuschs, adüna l'istessa melodia, il giubiland tema da victoria our dalla figlia del regimaint, cha plü ch'els repetivan e plü ch'ell' als plaschaiva.

Intant ch'els chantaivan, büttaiva Gerold giovand il bratsch da Gesima inavant per il tschüffer darcheu davo il prossem pass sco ün perpendicul; e seis bratsch giaiva usche liger, ch'el manglaiva be toccer aint cul daint. Qua ch'el guardaiva adüna sü vers il tschel blau, al paraiva, sco scha la vusch da Gesima non giubileless dasper el, dimperse sül ot.

Minchün chi'ls scuntraiva avaiva seis dalet vi da quaist pèr e'ls salüdaiva surriand da bainvoglientscha e'ls guardaiva davo. Ün tröp da pitschens infants, ch'els tschüffettan avant, ils guardaivan a bocc' averta.

„Pigliai ün exaimpel“. admonit la magistra mossand sün Gerold e Gesima. „Tobias cul angel Rafael“ supponit üna vuschina our dalla compagnia d'infants.

Il tradimaint.

Chantand arrivettan els in üna comica cittàetta, chi avaiva be ün' unica strada. „Weidenbach“ instruit Gesima. All' entrada della città staiva Hansli in posiziun inimia, cullas chammas sladadas, mossand con grimassas sdegnusas ün toc pan ch'el mangiaiva, sperand da sdasdar quattras invilgia: ma pro l'aprosmar del privlus chanunier as zoppet el davo il mür d'üna chasa, dand liber la strada, e'ls alliats entrettan a Weidenbach.

Bunas oduors da schoppa frais-cha e giabus salüdettan ils viandans; our da frais-chas stüvettas con tendas trattas gio as sentiva a sclingiar plats e sduns; üna sumbrivainta buttia da chapels e manetschas sfladaiva oura ün odor da robas da lontans pajais. Tras s-chürs piertens as vezzaiva solaglivs chantunets, circa sco las prüvadas beadentschas da Sentisbrugg, be sün otras manzinas. Dalla vart sumbrivainta della strada traiva ün mulet sia moula, cha'l sgrizchöz impliva l'intera quieta cittàetta. Our d'üna porta daspera sortit, seguitada d'ün tröp d'infants bondrius, üna maschnera con üna trappia da mürs, tscherchand con ögliada indifferenta alch distracziun sülla strada, sco sch'ella fess qua üna lavur da chasa qualunque. Ün giat agità as struschaiva intuorn seis peis con vusch bramusa da podair mordriar. Gerold slangunet il pass e guardet plain cordöli sü vers il tsche scha quaist gö satanic da boja non haja laschà davò là sü üna nacla nel muond. Pro la compaschiun, chi faiva mal a seis cour, al turmentaiva amo ün suord resentimaint da cuolpa, qua cha sia conscienza al scutaiva, cha tuot que chi succeda tocca la responsabilità da tuots ils preschaints. E lapro giaiva la moula del mulet adüna intuorn e'ls curtels tagliaints sgrizchaivan chi dschelaiva l'ossa. Cur ch'el exprimit sia orrur sur del sgrischus agir del giat cullas mürs, gnit Gesima gritta.

„Las mürs merittan tuot“, güdichet ella, „perche ruoj'na las tendas.“

Davant üna pastizeria orasom la città confesset Gesima d'avair fam. „Eu non ha raps“ dschet Gerold trist. „Ma schi eu ha! tschinquanta raps!“ E'l persvadet d'entrar. „Bun di, meis infants, che avessat gugent?“ domandet l'amiaivla buttiera. Davo avoir stüdgia üna pezza, as resolvet Gesima per orantschas. „Quantas daivat per tschinquanta raps?“ „Quatter, ed amo üna suraint, per via cha vus eschat. Ma non ais que, o am sbagli eu, Gesima

Weissenstein da Bischofshardt? Ma co va Ella, chara giunfra, gùsta sül plü chod mezdi a pè sül stradun? Non vuol ella forse far üna posetta e tour ün plat schoppa?“ Però Gesima refüset ingraziand.

Subit dadour città tscherchettan els ün lö, ingiò ch'els possan mangiar tuot comod las orantschas. Dasper il stradun in ün prà sù sur ün röven staivan duos otas chargias d'fain prontas per gnir manadas a chasa, ma na amò miss suot. Tanter quaistas duos chargias as tschantettan els sco in üna stüva, con üna glüschainta nùvla alba sco tet. Gesima mundet cul polsch la grossa pletscha gelga sco ün cranz e spordschet quaist a seis protectur. „Tè.“ Intant ch'els as laschaivan gustar in tuott' amicizia, s'aprosmet giò sül stradun Hansli e cuccaiva sün els, tmüch e desiderus sco ün chan ester davant la maisa da mangiar; non mancaiva oter co'l gnielöz.

„Tü poust star culla bocca sùtta“, clamettan els as giodand, „tü hast merità, que ais be bun per tai“, e mincha vouta ch'üna pomaranza eira mundada, il büttaivan els giò la pletscha pel gnif aint. El stordschaiva lura il cheu da tuot las varts, sco'l chanet, cur ch'üna vespra svoula spera via, examinaiva con ögliada desiderusa il regal ingiannand e's mettaiva darcheu in sia posizun ümilianta da chapütschiner.

Ün cromer, traversand sù il röven comparit davant l'ariusa stüvetta da mangiar. Süls güvels portav' el fazölets rösats, güvlers e cordas da saglir sur oura, ed in ün ternun avaiv' el büttels, anels, aguoglias, savunettas, troclas con üt, surplins, ün' intera faira. E con chaminar pozzaiva el la terna cul schnuogl. sco sch'el voless sunar ün muglin da café.

A Gerold laschet el in pos, però la matta tscherchav' el d'animar, fand vair tuot las robas bellas. Ella volvet il cheu dalla vart, sco sch'el fess vair bes-chas tridas. Però cur ch'el musset üna corda da saglir sur oura, laschet ella glüschir ils ögls. El la permettet da provar la corda. Qua saglit ella plain dalet ün pèr voutas intuorn, büttet lura in üna vouta davent la corda, as tschantet giò e serret ils ögls, volvand al cromer la rain. Uossa tgnèt quel la corda a Gerold suot il nas, fin ch'el gnit tuot perplex. „Nus non avain raps“ marmugnet el alla fin da bass, as volvand eir el.

Davò cha'l cromer avet spettà amo üna pezza sainza badar sülla mimica refüsanta del chanunier, passet el giò dal röven sül stradun e's fet via pro Hansli, chi avaiva medità il marchà culs

mans in s-charsella. Quel contemplet ün momaint la corda, fet in üna vouta üna tschera furbra, pigliet our s-charsella seis taler da tschinch francs e'l fet vair con mossa invidanta alla matta. Subit currit Gesima giò pro el, fet dell' amia con el e survgnit davo cuortas trattativas tuot allegrada la desiderada corda sco regal our dals mans da Hansli. Sün que gettan els duos, Hansli e Gesima, containts inavant, cols güvéls ün cunter l'oter, scutand e dand ögliadas sdegnusas vers il chanunier abandonà, chi gniva con pass grits davo els, per regordar la matta infidella a seis dovair.

„Tü est be üna cicogna!“ clamet ella inavò maliziusamaing, subit ch'ella füt ün bun toc davent dad el, e Hansli sustgnaiva l'offaisa, declarand sco dal tuot güst e prudaint, cha Gesima non vögliava avair ingüna comuniun con ün mat uschè ignorant, chi con nouv ans non haja amo gnanca imprais, ch'ün saja be üna suletta vouta sül muond e non possa viver duos voutas l'istessa chosa. Sün que trottettan els victoriusamaing inavant e s'allontanettan quattras bain svelt. Tanter aint saglivan els per variaziun sur ils mantuns glera oura, chi's rechattaivan da tuottas duos varts del stradun, Hansli a pè, sia amia in svoul tras la rouda della corda; alla fin sparittan els davo l'orizont giò, toc a toc, dals peis amunt, fin ch'els fondettan complettamaing.

Gerold però eira filantà, propi filantà. Prüma pervia cha sia compagna da viadi, colla quala el avaiva chantà amò avant pacs minuts usche prüvadamaing la „figlia del regimaint“, sia alliada, colla quala el s'avaiva impromiss pel bal dels cadets, l'avaiva tradi con cuorrer via pro l'inimi, e seguonda pervia della vergugnusa publicaziun da que ch'el l'avaiva confidà secretamaing. Que eira stat la prüma vouta, ch'el avaiva comunicà ad ün uman, ch'el saja stat üna cicogna e viva bleras chosas duos voutas. Sch'el avaiva confidà que a Gesima, schi eira que dvantà be a condizium, ch'ella resguarda que sco comprova d'amicizia e tegna per sai. Ed uossa va ella e pott' oura e'l fa ridicul! Que tagnaiva el per comün, simplamaing comün. Dalla rabbia faiva el saglir sü la puolvra colla pizza dels peis, usche ch'el chaminaiva sco aint in üna nüvla. Lura büttet el l'infidella creatüra con spredsches our dal cheu. Che avaiva el dabsögn d'üna Gesima! Che giaiva pro ad el l'intera schlatta da mattans, quaistas fosas creatüras! El avaiva qualchosa blier meglder co que: seis bel general dels cadets, il qual non al podaiva dvantar infidel, perche ch'el eira seis preschuner sün pled

d'onur. Ed el as surdet darcheu alla beatifichanta imaginaziun, co cha'l bel inimi, as laschand giò sül schnuogl tschanc, as rendaiva ad el, in al surdand il sabel orizontalmaing ed implorand grazia con seis bels ögls blaus. Plü 'navant non eira el bun da manar l'istoria con tuot il sfadiar da seis impissamaints, adüna crodaiva el inavo in quaist' unica scena. Quella contgnaiva però üna tala dutschezza, ch'el staiva gugent tachà landervia, sco la muos-cha via d'ün guot lat.

Intant cha seis cour as fatschendaiva con quaist dalettaivel evenimaint, giaivan sias ögliadas paschliand nella realtà; üna, non disturbaiva l'otra; al contrari: plü devotamaing ch'el meditaiva ils quaders chi's preschentaivan in seis intern e plü precis cha seis ögls vezzaivan nel extern.

La via manaiva tras verda praderia e champs da gran. Via al tschel traversà da chant d'utschels formaivan las nùvlas splenduraintas montagnas, sülla champagna giraiva üna cavalleria da splerins e tuot il muond paraiva sco surtrat con spejels dalla splendor del solai, uschè cha l'ajer straglüschiava e tremblaiva. D'umans non eira da vair üna passiva, probabel pervia della malprüvada chalur da mezdi. Che mai chi han tant da blastemar sur della chalur, ils creschüts! El avaiva la maxima: plü chod e plü gugent, perche plü chod chi fa e plü coluors tanter tschel e terra, plü oduors nel god, plü vita sülla champagna.

Però muos-chuns, schi, quels eiran qua in quantità; da differents numers e differents tuns. Quels somaivan usche stupidamaing tuct intuorn el, sco angels da vendetta stuorns intuorn üna noscha conscienza; tuot sia mandura eira tachada da süsom fin giosom da quaists musicants, grischs süll' unifuorma verd-s-chüra, nairaints süllas chotschas cleras. Ils muos-chuns as laschaiva el plaschair paziaintamaing, non as laschaiva neir irritar dals guots sang, chi rodlaivan gio per sias fatschas. Be scha ün il pizziaiva propi massa prepotentamaing sül man, meraiva el sainza tour prescha sül tschütschasing e'l daiva ün sflatsch sül cheu, cha la bes-cha crodaiva in rain sül stradun, furchaiva cullas chammas, sunaiva culla bratscha la gia e's sepuliva con movimaints squassants nella puolvra.

El eira containt. Non avaiva el gnü radschun? Che dovraiva el a Gesima! sulet eira el il plü beà.

Pro'l student nar.

Un uman curius, sco ün del teater, ma con ögliers sül nas, gnit nan pro el, il salüdet per nom e'l domandet, perche ch'el giaja qua usche fidibum fiderallà, sco scha tuot il muond füss seis.

„Perche ch'eu sun containt.“

„Amen“, dschet il forest.

„O ais que forsa alch dal mal?“

„Al contrari, qualchosa excellent, invilgiabel. Ma est tü propi il rai dellas muos-chas, cha tü hast tuottas duos fatschas nairas stachidas da muos-chuns? Perche non las scurraintast davent?“

„Perche ch'eu las ha gugent.“ Però qua cha l'oter comanzet a rier dad ot da quaista risposta, aggiundschet el per s-chüsa: „Ellas tunan uschè agreabel; que vuol dir na las solitas, dimperse quellas da sur munts, las franzesas.“ E qua cha l'incontschaint al giavüschet con tschera riainta, da far il bain e'l preschentar allas muos-chas franzesas, qua ch'el non haja amo l'onur da las cognoscher, il pigliet Gerold nan cunter sai, al comandet da star salda e dschet davo üna pezza: „Odast uossa? peing, pang, sco üna corda da metal.“

„Davaira, tü hast radschun. Tü inclegiast forsa plü dalla bellezza co eu con tuot meis stüdgjar. Tuot insembel, sast tü Gerold, tü am vainst avant sco ün fringuel sün ün brümbler in flur, chi chatta tuottafat natüral, chi'l crescha suot seis corp ün gnieu verd. — Volain nus viagiar ün pa insembel?“

„Na.“

„Oha!“ riet l'incontschaint, chatschet ils ögliers sül frunt ed as cloccet cul man sül nas, „qua hast!“ Sün que s'allontanet el, pigliand oura ün cudesch e mettand sü ün seguond pèr ögliers.

Uossa savet Gerold, ch'el avaiva il student nar davant sai. Svelt currit el via nella bos-cha, det man ün ram sech e comanzet a zaclar con quel sül vainter del malprüvà.

„Oho!“ sbragit quel ed ozet üna chamma per as dostar. Qua rompet Gerold il ram per mez con seis schnuogl e tret ils tocs aint pellas chammass.

„Hopla, tü grob cumpagn!“ clamet il student nar, „quaist m'ais tantüna ün pa massa“, il clappet pel bratsch e volet savair, perche ch'el vegna trattà usche prepotentamaing.

„Perche cha tü est il student nar“, replichet il chanunier ostinà, con tschera brüsca.

„Que ais vaira“, dschet il student nar, dand dal cheu e laschet liber il bratsch. Allora aggiundschet el con ün gö curius: „Minchün sco ch'el sa. Tü est eir ün toc vusch publica; e na ün dels plü noschs. Que füss forsa plü supportabel, scha'ls oters zaclessan eir usche franc ed onest sül vainter; que ais ün' expressiun da sentimaint sco ün' otra; ed ün sa almain d'ingionder chi vain, e's po ostar. Però uschè cannibalic non avessast tantüna bricha manglà schlaffar, eu avess inclet eir be üna mossa. Chi sa, scha tü non girast svesa üna vouta pels gods intuorn, spredschè da tuot il muond, cur cha tü hast mi' età e chi vain l'angel cul crötsch da fö. Eu non at vögl giavüschar que; però tü'm guardast güst oura ladavò, con teis ögls blaus.“

Però Gerold avaiva da far qualchosa plü important co tadlar. Ün crocodil da peidra verda, chi pendaiva via della chadaina d'ura del student nar, inchantaiva seis ögls. „Nevaira, que ais ün miraculus crocodil?“ riet il student nar. „Scha tü voust gnir con mai in mia chamannetta, at muoss eu chosas amo bler plü curiusas. Voust gnir?“

Gerold det dal cheu da schi e seguitet al student nar nel god, sur lam müs-chel, davo ün aualet sü sper grips via.

„Nevaira, tü la voust bain, tia Gesima?“ domandet oura il student nar per strada.

„Eu ödiesch a Gesima, perche ch'ell' ais üna matta fosa.“

„Que non ais ingün motiv; ün po volair bain eir a mattas fosas, las fosas forsa amo il plü bain. Nevaira, que non chapeschast tü? Eu at vögl declarar: Hast forsa gnü üna vouta ün squilat?“

„Aint in üna chabgia.“

„E non at ha el mai mors la dainta?“

„O schi, plü d'üna vouta; cur ch'eu al daiva da magliar.“

„E hast tü perque coppà o büttà davent il squilat?“

„Que füss bain puchà. Eu ha be ris perque.“

„Vezzast dimena, precis usche as sto far eir cullas mattas, sch'ellas sun fosas e fan mal zoppadamaing. Na las chatschar d'avent perque, que füss puchà, dimperse simplamaing rier lasupra. Che't ha ella dimena fat dal mal, tia Gesima? lascha sentir!“

Qua al quintet Gerold tuot dal prinzipi d'avent, da lur amicizia, da lur lia pel bal da cadets, dalla vergugnusa infideltà da Gesima pervia della corda da saglir suroura.

„Ed uossa stüdgiaſt probabel sün vendetta?“

„Que voul dir, sch'eu savess üna vendetta chi non füſſ noscha e maldegna.“

„Eu sa üna da quella sort, üna terribla vendetta, e tantüna na noscha e maldegna! La brancla tü al bal da cadets clos intuorn la vita e balla con ella usche lönch, fin ch'ella clama in agüd, inavant ed inavò, a dretta ed a snestra e non la permetter tuotta saira da ballar con ün oter, e neir da tschantschar gnanc' ün pled con qualchün oter co con tai.“

Gerold riet tuot containt: „Que ais fich bun! Que vögl eu tegner ad immaint. E nevaira, perque ch'eu l'ha invidada al bal da cadets non la mangl eu amo lönch bricha maridar?“

„Gnanc' idea! amo lönch lönch bricha.“

„A chi's marida vairamaing?“

„Sia futura duonna.“

„Eu non manai uschè. Eu manai: co as po savair, a chi chi's ha da maridar?“

„Que fa ün usche: Ün metta sü tuot las mattas dell' intera città in lingia e tegna cunter minch' üna l'uraglia, sco il dottor, cur ch'ün ha tuoss. E quella chi suspüra, sco sch'ella avess mangià massa bleras pastas, as marida.“

„Que non ais vaira, que non crai eu.“

„Tschert ais que vaira, be cha la vardà ha pro mai ün vesti da carnaval, causa ch'eu sun il student nar.“

„Eu voless gugent. domandar qualchosa stupid“, dschet Gerold davo üna pezza timid.

„Eu at rouv instantamaing, fa'm quel plaschair. Sentir a domandar üna sana stupidità, davo ch'ün ha stovü sentir tantas robas pretenziusas sco eu, ais propi ün grand surleivg. Dimena eu at rouv, Gerold, hajast compaschiun: domanda üna stupidità.“

„Eu tem, cha tü'm riast oura.“

„Eu mai non ri d'üna stupidità, be d'üna sapienza. Dimena curaschi! plü nar co que ch'eu sun, non poust mai domandar.“

„Perche sto ün maridar per tuotta forza üna matta ed ünguotta oter?“

„Schi che, volessast tü plü gugent maridar ün salip?“

„Que bricha, ma —“

„Ma?“

„Meis bel preschuner.“

„Chenün Benjamin ais que?“

Qua al quintet Gerold s'incotschnind seis misteri del bel general inimi, chi'l appara daspö ün an mincha di, subit ch'el saja sulet, e la not in let, sdsadà e nel sön.

Il student nar staiva qua culla bocc' averta: „Di'm ün pa, tü clap pudding d'ün bruozel, quants ans hast vairamaing?“

„Nouv ans e duos mais.“

„Nouv ans e duos mais! e fingià istorias dad angels pel cheu! Gerold, tü est ün fenomen?“

„Che significha que: ün fenomen?“

„Inguotta d'offender. E scha tü vainst üna vouta ad avair da sriver fenomen, schi fa'm il plaschair e metta ün ph al principi o per parta mia, schi non va otramaing, ün f, be na ün pf, sco il president del coro mixt da Niedereulenbach. Ma per gnir darcheu a discuorrer da teis bel general da cadets, schi at vögl eu, pervia cha tü m'hast confidà tia secretezza, eir confidar qualchosa secret, poust crajer o laschar, ma taidla bain e tegna ad immaint: il general dels cadets as müda plü tard, po esser in tschinch, po esser in set o ot ans, in üna matta vivainta, cha tü poust vair e chi at dscharà: „Gerold“, con ün lung, lung e, sco schi stess ün h davo. Hast uschigliö amo qualchosa da domandar?“

„Schi. Perche permetta il char Segner als giats, da martriar las mürs usche crudelmaing, impè da las far murir subit?“

„D'ingionder hast il char Segner?“

„Our dalla bibla.“

„E dal diavel non sta inguotta nella bibla?“

„Tscherta, ma il signur reverenda ans ha dit nell' ura da religiun, chi non saja ingün diavel.“

„Rizz' oura al signur reverenda ün salüd per mai e ch'eu al lascha dir, ch'el saja ün reverenda da gummi: ma spetta fin cha tü hast fat tuots ils examens, ant cha tü al diast que. Taidla Gerold, at perchüra, tü comainzast a pensar, que ais ün manstér spredschè, antipatriotic, cunter la società, cunter l'umanità. Scha tü continueschast usche, at fast prüma ödià dapertuot intuorn e seguonda chattast üna bella daman la patenta da nar dasper tia tazza da caffè, sün que't poust laschar! Non pensar, Gerold! Non pensar!“

Fand simels discuors eiran els arrivats davant üna chamannetta da müs-chel; sül tet da quella giraiva cul vent üna bandera da palperi, representand ün giuven con chaplina ed üna veglia stria,

il giuven con üna percha, la stria con üna scuetta in man. „Que ais mia bandera dell' ora“, explichet il student nar, „cur cha'l giuven fa mütschar la stria, vain bell' ora nel muond. Però ch'El fetscha il bain d'entrar, signur commandant; nella chamanna ais ün banc, lö avuonda per duos spredscharts bes-chets sco cha nus eschan. Usche, uossa at fa commod. E guarda tuot que cha tü voust, tü poust trar oura tuot, rivir tuot, tour oura tuot; per tai non ha eu ne scomand ne secretezzas, ed uorden non ais pro mai ingün. Intant vögl eu preparar l'utèr. In cas cha tü manglast qualcha spiegaziun, schi domanda be, eu sun güst qua daspera ed od mincha pled cha tü dist.“ Con que bandunet el la chamanna. Gerold tret sün que üna chaista our suot il banc e svutret laint. Munaidas veglias al gnittan pels mans, petrificaziuns, plantas pressadas, vaiders da differentas coluors. „Nevaira“, riet il student nar, chatschand il cheu aint d'ün fanestrin nella parait, cur cha Gerold tгнаiva continuadamaing ils vaiders davant ils ögls, „nevaira, co cha'l muond fa ün different aspet seguond il vaider ch'ün guarda lasura?“ „Perche ais quaist heft vöd?“ domandet Gerold. Darcheu chatschet il student nar il cheu tras il cuccer. Quel heft non ais vöd, dimperse que ais üna spezia da heft magic, pitturà con tinta simpatetica; scha tü guardast lönch fiss sül istess fögl, compara qualchosa müravglius.“

„Schi, uossa vez eu qualchosa, ma na precis. Frütta e fluors o qualchosa simil.“ „Que ais güst, our dals mattets crettavels creschan ils plü ostinats homens; sast tü eir Gerold, cha tü est ün infant d'indumengias?“ Gerold squasset il cheu. „Ah na“, respondet el trist, „infants d'indumengias sun adüna ils plü giuvens da plüs frars, eu però sun il vègl da duos.“

„Fos, meis char! Fos! Il plü giuven ais adüna quel, chi viva nel fuond del bügl, ingiò cha'l temp pigl' oura col cuagl il preschaint our dall' eternità; ed ün infant d'indumengias non significha ün uman, al qual tuot reuschescha da se, ün tal non exista gnanca in realtà, dimperse ün uman, chi riva tras il grisch minchadi alla fin pro qualche sanch cotschen, l'istess cura e co. Tanter aint va que dallas voutas tras nairas s-chürdüms. Que fa mal, ma non fa ingün dan.“ Davo quaists plets sparit seis cheu darcheu our dal cuccer.

„O!“ exclamet Gerold inchantà, tshütschand il flà.

„Che t'allegra tant? di'm, descriva.“

„Üna pompusa chavalgiainta, pittürada stupend con coluors in aua. Hast tü disegnà que?“

„Eu non sa che chavalgiainta cha tü manajast.“

„Ella sezza sün ün chavagl schimmel e sumaglia ün pa a Gesima. Suot via sta scrit: Hilda Maria Anita v. Weissenstein, geb. Freiin — che voul que dir, „geb. Freiin“?“

Il student nar saglit tuot agità aint dad üsch. „Ingiò hast chattà quaist portret? Da nan, nus il volain darcheu zoppar svelt.“ E'l chatschet svelt in üna mappa ch'el serret con üna clavina. Lura stovet el tossir üna buna pezza. „Gerold, eu t'invilgesch per teis general dels cadets,“ suspüret el sün que, cur ch'el surgnit darcheu il flà, „tü l'hast vint, el ais teis preschuner e sta pro tai. — Mia generalessa allincunter — o dolor! — Ma ve uossa, l'utèr ais pront.“

Sün üna sopcha da crap dasper la chamanna eira rasà oura ün fazölet cotschen, survart in üna foura nüda del spelm staivan tachadas duos chandailinas da tschaira colurida, „üna per tai, üna per mai“, instruit el, „il sanch davovart as sto imaginar svesa; minchün que ch'el ha il plü gugent; que ais seis sanch. Ed uossa volain nus urar pro'l sanch, be cuort, tü at poust tschantar qua sül s-chabè, e non manglast dafatta bricha metter ils mans insembel. Chi mai non ans succeda mal da quels, cha nus volain bain. Que basta; l'uraziun ais finida. Ed uossa vain il chant, ma avant impizzain nus las chandailas.“ Davo ch'el avet invüda las chandailas, pigliet el üna gia in man e sunet ün preludi, con art e del tuot net, sco ün musizist; lura comanzet el a chantar üna chanzun in latin, intant ch'el s'accompagnaiva culla gia; la chanzun tunaiva usche serius e trist, cha Gerold mettet ils mans insembel, eir schi l'eira scumandà; e la vusch del student nar, uschigliö debla e sainza colur, tunaiva, intant ch'el chantaiva, usche ferm ed istess lam ed amabe., circa sco il tun d'ün cello. Gerold tadlaiva plain devoziun, containt nell' udida e nell' orma; que al paraiva sco sch'el as rechattess in ün concert da baselgia.

Dandettamaing svolet ün crap tanter la bos-cha oura cunter la chamanna. „Qua hast,“ dschet il student nar trist, mettand svelt davent la gia, „sunar la gia e chantar da cler bel di ils rabgiainta. Gerold, Gerold, craja pür in diavels! e que in blers, blers diavels! Quaist qua eira il diavel comünal populo, chi ais inimi da tuot que chi ais oter ed insolit, eir schi non fa del mal ad

ingün. — Va tü uossa per teis fat, que non ais cussgliabel da star in compagnia del student nar.“ Però cur cha Gerold as volaiva far davent ingraziand, aggiundschet el: „Haltolà! na usche svelt! A tai't volains accompagnar. Ün uschea as sto metter sülla via battüda, inschinà sta'l tachà via da qualche frus-cher odurus. In quala direzziun at tira? Vers Gesima o cunter Gesima?“

„Cunter Gesima.“

„Bun, schi't manain cunter Gesima.“ E'l get ouravant tras il god. Intant ch'els giaivan ün davo l'oter, al quintet Gerold sia nardà commissa cul taler da tschinch francs regalà. Che ch'el al cussaglia da far; laschar gnir que chi vain, o ir incunter al merità chasti con confessar l'istorgia.

„Surlascha que be a mai; eu quinterà quaista saira a meis bap; el non sarà gnanc' ün piz grit sur da tai, dimperse averà anzi seis il plü grand dalet landervia.“

„Non hast temma da teis bap?“

„Ün mai non ha temma da far qualchosa per ün oter. — Usche, quà eschan sül stradun. Va uossa be schlinch via pro quella chasetta, ingiò chi sta scrit sü. „Chà cotschna“ e't metta sül banc davant porta, tü vezzerast lura che chi vain. — Sün che spettast amo? Che cuccast sü per mai usche curius?“

Gerold guardaiva perplex sün sias s-charpas. Ch'el l'ingrazia per tuot, clotschit el, e ch'el s'inrügla da l'avair toc sül principi, cha malavita non saja el bun d'exprimer que, causa ch'el non rabl' oura ils plets: „perduna'm“, eir sch'el as detta tuotta fadia.

Il student nar as mettet a rier. „Miss sülla sopcha ais eir consegnà; eu tegn per retschevü.“

Ma Gerold non eira containt con que. Cha que al para usche be e nöbel a dir: „Perduna'm“. Sch'el non al possa dar ün cussagl, co ch'ün stopcha far per rablar oura quaists plets.

„Que at vain in üna vouta da sai, cur cha tü vöglierast propi bain da cour ad ün uman. Quels plets at siglieran lura usche gugent ed allèger con tuottas quatter chammas tanter ils daints oura, sco ün puledrin sur üna saiv oura. — At manca amo adüna qualchosa?“

„Schi, il plü mal da tuot.“ Ed al relatet della scrittüra, ch'el avaiva chattà hoz a bunura giò pro l'Aare e che ch'el haja scrit suot via: „Sgrischavel cristian, ch'ingün non voul bain, gnanca seis ajen bap!“ „Ma uossa non scrivess eu plü, uossa sa eu, cha que non ais vaira.“

„Schi, schi, que ais vaira; tü hast propi scrit inandret. Eu sun ün sgrischaivel cristian, ch'ingün non vould bain, gnanca meis ajen bap.“ Lura comanzet el a tossir, tret il culöz giò tanter ils güvéls e currit büttand vi e nan la bratscha darcheu aint il god.

Uossa avess Gerold gugent clamà davò: „Perduna'm“, però que eira massa tard, il student nar eira fingià ün toc davent, spari nella bos-cha. Dimena fet el sco cha quel l'avaiva comandà e traverset a schlinch via il stradun fin pro la „chà cotschna“ ed as giaschantet là sül banc dasper la porta, il cheu sün üna spuonda, las chammas süll'otra spuonda, perche il banc eira bler massa cuort per el.

Nella chà cotschna.

Cur ch'el eira güsta landervia a star vaira commod, toccet ün bletsch, fraid gnif da chan sia fatscha e duos ögls guardettan per el aint, as s-chüsettan però subit con ün' ögliada prusa, sco sch'els volessan dir: „Ah, est tü.“ Sün que defilet l'intera bes-chuna con seis pail lung dasper el via, stordschand prusamaing da staziun a staziun sia bocca naira cunter il corp del chanunier. Cur cha l'intera bes-cha eira defilada eir culla cua dasper el via, as musset, cha'l chan traiva üna tas-cha da patronas davo sai, sur della quala el stordschaiva lamentusamaing la cua. Our dalla tas-cha da patronas conclüdet Gerold, cha Hansli saja d'intuorn. Que düret eir be pacas secundas, schi saglit quel our da porta, fand malviers per sia tas-cha da patronas. „Anguoscha!“ sbragit el observand il frar offais. „Gesima, guarda pro, Gerold ais qua!“ avertit el sco fidel chavriöl a sia chavrioula ed as salvet tras üna precipitada fùgia.

Gerold non as movet, ma preparet zoppadamaing ils puogns per retschaiver, serrand ils ögls sco ün giat, chi oda alch tschüblöz. Davo spettà üna pezza, al paraiva, ch'el savura qualchosa sco da viola; intant ch'el traiva l'odur sü pel nas, saglit sur sia fatscha via ün fazöl da nas, fat aint sco üna mür con uraglias ed ün clap cua lunga. La mür slavazzet el oura sülla via. Lura sglischet üna peidrina dscheta gio per sia rain, tanter il culerin e la pel giò, adüna plü a val. Uossa eira el sgür della chosa: „Gesima!“ Güstamaing, el udit, co ch'ella müschet largiand il scuffel. Filantà chatschet el il lef suot tanter ils daints e provet da's metter sainza ch'ün

s'inacordscha in üna meldra posiziun per dar l'attach, tscherchand culla pizza dels peis il terrain. Per üna buna pezza non as movet plü inguotta da dubius. In üna vouta tгнаivan duos lams mans sias uraglias, e seis lefs gnittan sigillats con ün bütsch da sur- ingiò. Plain rabgia sur d'üna tala acziun saglit el in pè. Ohà, quaista vouta non eira Gesima, dimperse la signura estra, ch'el avaiva viss her nella posta a Schönthal. Intant ch'el la guardaiva tuot stut, smachet ella insembel con tuots duos mans sias fatschas, usche cha seis lefs formaivan duos plümatschs, però impè da'l comandar ch'el dia „pfaff“, sco ch'el crajaiva, il bütschet ella svelt amo üna vouta. Quant disgustant cha que eira, non das-chet el tantüna bricha marmugnar. Uossa comparit eir quel chi viagiaiva con ella, il bel signur, sün porta. „Ch'El vegna, signur colonnel“, dschet el con ün amabel göin intuorn ils chantuns della bocca, „il giantar spetta fingià da duos uras sün Sia signuria.“ Con que al mettet el la pizza della dainta sül güvè e'l volvet da port' aint.

Nel chantun d'üna veglia veranda eira miss maisa per el, davo üna tenda da biancaria missa a süar, là quala squasset d'aintasom fin ourasom con passar tanter oura. „Bun appetit“ giavüschet il bel pèr e passet sur üna puntetta via in ün üert mez creschü aint. Subit davo comparit üna pitschna, alerta giunfretta con ün taglier schoppa, mettet il taglier sün maisa ed as tschantet dasper Gerold. Il prüm spettet ella, fin ch'el avet mangià ün pèr sdunadas, lura comanzet ella a domandar oura.

„Dimena nel muglin da Fadri avais pernottà, sco chi para?“

„Schi“, respondet el cuort, perche ch'el eira pro'l mangiar.

„E *anda* volaiva ella cha vus la dschessat?“

„Chi?“ „Ma quella Tresuna.“ „Schi.“ „E l'hast tü propi dit anda?“ „Na“. Qua glischet ella seis chavels. „Hansli pretenda“, continuet ella, „cha Dolf at haja tut d'üna vart con dir adieu e scuttà o consegnà qualchosa. At ha'l forse dat alch commischiun o charta per mai.“ „Ma chi est tü vairamaing?“ „La Marianna.“ „Ah, uossa bain, tü est la Marianna, schi, eu ha üna charta per tai, ma eu non sa plü precis ingiò“, e comanzet a tscherchar in sias s-char-sellas. „Eu at vögl güdar tscherchar“, clamet ella, ed as fet furiusamaing sur dad el, toccet e palpet dapertuot, la rassa, las chotschas, svutret in tuot las giglioffas sco ün doganier, sfladand oura sainza resguard seis flà chod sün sia fatscha, sco sch'el non füss ingün. „Uossa am regord eu“, clamet el in üna vouta, „nella

floudra del käppi.“ Sco ün giat pigliet ella per mans quel, stret oura la charta e currit in ün chantun, leget ün pèr lingias, scrichet dandettamaing il palperi, il büttet ün toc davent e currit in chasa scuffondand, chi faiva gnir compaschiun. A seis scuffuonds responenttan quaint maledicziuns e blastemmas, il prüm ad üna vusch e davo in plü bleras, fin sül plan sura, ingiö chi comanzet ün spettacul tremend. Adüna sgniffaiva la matta da's laschar gnir puchà, e plü desperadamaing ch'ella cridaiva e plü malviers cha'ls oters faivan. Gerold però non podaiva chapir, co ch'ün possa amo blastemmar con qualchün, chi ais uschigliö fingià disfortünà. Eir que al paraiva incomprendibel, cha'l bun, amiaivel barba Dolf, chi paraiva d'esser svesa trist, haja podü scriver üna charta, chi fa mal ad ün oter uman. Co mâ pon far chartas usche sgrischus dan in lontananza, ingiö chi non riva gnanc' üna culla da chanun. E ch'el svesa haja stovü servir sco char da munizium, chi portet a povra Mariannina la culla tösschantada, que non l'eira dret. L'intera istoria non l'eira clera e non al plaschaiva; evidaintamaing gniva qua vivü sur seis cheu e seis güdizi oura, sainza badar sün el. Dimena non as fastidiescha neir el lasupra. E manget pachificamaing sia schoppa. „Vainst eir servi in uorden?“ s'informet il signur nan dal üert. „O schi“ asgüret Gerold persvas, „stupend“. Ed as divertit inavant con sia schoppa.

Mera, qua comanzettan ils stinfs e las chotschas suot, chi pendaivan davant el via della sua, a dar sagls e far picharolas sco homenins, ch'ün fa dar sigls con trar pella corda, que chi al divertiva il prüm. Cul temp al gnit però il dubi, chi sarà pro quaist teater da marionettas qualche man landervia, e cur ch'el vezzet as mouver ils stinfs nairs da Gesima suot ün clap chamischa da mas-chel, as proibit el quaista representaziun casperlina, uschigliö ch'el trarà ün plat davo quella, chi tira la corda zoppadamaing, l'istess ingiö, e que sün sia responsabilità e cuost. Qua gnit la representaziun interruotta.

Allincunter comparit uossa Hansli sülla scena, bainschi in lontananza sgüra, vidvart l'auval alla riva del üert. Da là oura volaiva el provar d'entrar in trattativas, con relatar notizias desideradas. Cha la gliעד quia, comunichet el, sajan in bun' amicizia cun barba Dolf, chi stetta sovent dis alla lunga nella chà cotschna. Cha'l chan grand per ex. saja ün regal dad el (Sep, il famagl l'haja dit que), istessamaing la mora in stalla, ün flot chavaglin,

col qual, sch'el haja inclet inandret, els possan ir in charrozza fin Bischofshardt; cha'l signur ester craja nempe, chi füss massa bler per Gesima, da far eir amo il toc strada fin in città a pè, e chi vegna probabel ün temporal. Ch'el, l'ester, paja tuot, la charrozza e'l giantar; ch'el saja sül viadi da nozzas e terribel rich. Ed amo oter plü. Qua ch'el non surgnit però sün quaistas müravagliusas notizias ingün' otra risposta co ün pèr rögn trids, s'inacordschet el, cha'l momaint per trattativas non eira amo madür, ed as retret.

Davo cha Gerold avet mangià la schoppa, get el ün pa vi e nan. Il prüm contemplet el ils disegns fats cul rispli, tachats sülla parais della veranda: chavals, sudats, bos-cha, tuot disegna pulit, ma con rispli dür, Faber No. 3, il plü da tuot No. 2, e suot mincha disegna staiva scrit *Adolphus Wengimannus fecit*, con differentas datas. Tanter aint eira eir üna gravüra: la distribuziun dels premis sün üna festa da tir, con bachers e binderas, e quel aint immez, al qual gniva miss sü il cranz, sumagliaiva al barba Dolf. Contempland uschè ün quader davo l'oter, antivet el, stordschand davo la chantunada via, sün üna puntetta. Là as postet el sülla spuonda, pozzand la bratscha fin oura pro'ls chanduns, il cheu tanter, e'l pè schnester sülla lista suot della spuonda. Usche staiva el qua.

Forschs giraivan intuorn sülla spuonda della puntetta, guinchind oura las filadüras del lain chavà oura con curtels, sco scha que füssan bös-chs. Meditand il far dellas forschs, observet el, cha las chavas fattas cul curtè representaivan custabs, our dals quals as podaiva leger con facilità — perche las intagliadüras resortivan tras lur color gelga — ils noms intretschats Dolf e Marianna. E sur l'intera spuonda as repetivan las colliaziuns dels duos noms, fattas per part davo con tinta e circondattas con cranzs. „Per saimper“ staiva aint in ün stort.

Suot el nel aual mez süt oura, pac davent dalla puntetta, travachaivan Gesima e Hansli culs peis scuzs, ils chanduns in ot per tegner l'equiliber. Hansli tagnaiva in mincha man üna s-charpa, Gesima ayaiva lià la corda da saglir sur oura sco tschinta intuorn la vita e pendü landervia s-charpas e stinfs. Via da seis vantrigls nüds stigls eiran da vair verschs cotschnas, bügnas blauas e sgraffels.

Sün ün' isla nel aual as fermettan els e rizzettan aint üna spezia da pes-cha, chattand sülla riva tocs buttiglias verdas, vaiders e ghèls rösats, tanter aint büttels, munaidas da ruina e da tuotta sort roba, cha l'aual ayaiva manà pro. Tuot quaistas ricchezzas pigliettan

els in possess, ed intant cha Hansli gniva pro adüna con nouv buttin, rivit Gesima üna buttia. Davo, cur ch'els podettan gnir a clappar eir bes-chas, gnit pro eir üna menascheria, sün üna cverta cotschna da let, chi eira crodada dal metter a süar sur il mür gio nel aual.

Tuot quaist traffic podet prosperar indisturbadamaing nonostante il stadi belligerant, causa cha'l chanunier sur els sülla puntetta, cognoschand seis debel in calculaziuns d'otezza e profundità, interlaschet ogni interrupziun. Però cur cha Hansli, in massa granda fiduzia mettet sfatschadamaing sias s-charpas sülla puntetta, las spedit Gerold cun üna pajada inavo, platsch aint nell' aua.

Intant observet Gerold, cha'l signur ester, chi sezzaiva giò'n üert sün üna sopcha, disegnaiva qualchosa, intant cha sia duonna staiva daspera meditand con tschera riainta. Che ch'el disegnaiva non podaiva el natüralmaing disferenziar da là davent, però fingià l'actività stessa del disegnadur, co ch'el ozaiva il cheu, con ögls prudaints da pittur, e'l sbassaiva darcheu sur il palperi, attraiva sia atenziun. Uossa tgnent quel il rispli per traviers davant ils ögls e tuots duos, il signur e la signura, guardettan fiss sün Gerold. Qua chapit el, ch'el svesa serviva sco model. Da qua davent resguardet el sco seis dovair da star salda sainza as mouver, qua ch'el aduraiva l'art del disegn e cognoschaiva sias difficultats our da propria esperienza.

Intant s'avicinet Gesima nan dal üert ed as mettet sü davo il disegnadur, cuccand sülla pizza dels peis sur ils güvels oura e fand segns al chanunier, per al comunichar che part da sia persuna chi nascha güsta suot il rispli. Ils ögls descrivaiv' ella sco duos rudellas con ün punct immez, la bocca sco ün strich da sabel per traviers, chi tagliaiva la fatscha in duos mittats; per mossar las uraglias tschüffaiv' la sias duos uraglias, chatschaiv' oura la lengua e stendaiva ils mans dasper il cheu sü nel infini.

Hansli, davo avair surviss la situaziun, profitet dalla salüdaivla impetrificaziun da seis frar offais per entrar in trattativas da pasch. Sgür, cha'l chanunier non daschaiva schlaffar davo oura, il tschüffet el simplamaing per las giabannas e laschet cuorrer seis discuors da reconciliaziun, sainza badar süls rögnis grits cha quel daiva. Scha que vala propi la paina, da's far guerra pervia d'üna matta malnüzza; ch'els sajan adüna gnüts oura bain insembel, infin cha quaista maladetta tarschoula cotschna traditura haja ruinà la pasch.

Cha da Gesima non vöglija el plü savair novas, perche ch'ella ingianna tant l'ün co l'oter. „Sast che ch'ella ha dit da tai? Cha tü sajast ün crudel cristian, cha tü gnanca non cuveschast als giats da magliar mürs. E lura ha 'la amo dit, ch'ella ingrazia per ün, chi viva tuot las chosas duos voutas; ch'ella haja gnü avuonda ch'ün l'haja trat oura l'inviern passà ün daint, ch'ella non il vöglija laschar trar oura amo üna vouta. Perfin ün spass ha 'la fat sur da tai.“ „Que lura non crai eu“ dschet Gerold, „que füss massa comün.“ „Eu at poss perfin dir chenün: ella ha dit, cha tü appertegnast sgüra pro l'artiglieria pesanta, ch'ün vezza que giò da tai.“

Que fet effet. Gerold podaiva supportar bler, però spass! Allüsiuns sül pais da seis corp! na, que eira massa bler, que non as laschav' el plaschair. Dimena acconsentit uossa sia ögliada gritta la pasch separada con seis frar, dalla quala Gesima eira esclusa e rebüttada da tuots duos partits. La solenna stretta da man, qua cha Gerold non as das-chaiva mouver, rimplazzettan els tras ün toc babroler, cha Hansli det in man al allià. Con tgnair minchün cul man ourasom la perchina füt stabili il simbol della lia. E subit det Hansli ad incleger a Gesima il nouv gruppamaint dellas potenzas, executand sülla puntetta üna pantomima da mossas sdegnusas e sagls provocants. Per agir però del tuot onest e cler, al paraiva üna declaranza da guerra in tuotta fuorma a seis lö. Non ais inglur ün toc palperi? Là eira alch per quai via, üna charta fatta ir, bainschi scritta fich stret, però alla fin, tanter l'ultima lingia, ingiò chi staiva: „non crajer ch'eu t'ama perque da main,“ e la suöttascripziun „Dolf“ chattet el amo ün sich lö. Quia scrivet el: „Trida Gesima, hast chavels cotschens,“ e charezzet lura nan pro il chan grand, chatschet la notizia aint suot la manaistra e fet segn a Gesima da far ir il chan via pro ella. Quella mosset cul daint, retschevet il chan, leget la nouva, scriblottet sü qualchosa, e Hansli charrezzet darcheu nan il chan. Süsom il palperi, suot il titel „Mia povra, povra Mariannina“ survgnit el la risposta: „Nosch Hansli, hast üna virücla sül prüm daint.“ Ulteriura corrispondenza impedit ün evenimaint della natüra: giò dal tschel tuot serain crodet dandettamaing üna razzada da plövgia glüschainta sco argent in gross guots, cha tuot müschet be da's coppar. Ils trais infants, reunits tras forzas plü otas, gnittan insembel sülla veranda; la temma avaiva scurrantà il pèr sül viadi da nozzas aint in üna chamanna d'avieus. Qua in üna vouta refüdet que da plover, sco taglià giò con üna forsk,

Üna gioviala fatscha raduonda cucchet our da piertan. „Gnit, la charrozza ais pronta“, clamet el, „fat alla svelta, nus podain güst amo rivar a Bischofshardt ant chi comainza il bombardamaint, las nüvlas giaschan sülla muotta üna sur tschell' aint sco vachas nairas.“

Ant co passar tramettet Gerold svelt amo seis ingraziamaints al signur ospitalier vi' in üert, cloccand insembel ils plocs, il man sü pro'l käppi e fand üna dellas novas reverenzas, ch'el avaiva imprais da Gesima, lura saglittan els da piertan oura.

„Sül boc“, rovettan ils mats. Il gnif raduond clappet ün davò l'oter pel culerin e'ls charget sül boc sco chagnöls. „Seppli ha eu nom“, declaret el, pigliand plazza tanter els duos. Qua as rivit üna fanestra sül plan sura e la fatscha be larmas da Marianna comparit tanter il ram, per als clamar giò qualchosa; invezza as volvet ella svelt inavò e sbragit aint per stüva: „Ed eu non vögl ingün oter ed eu non pigl ingün oter.“

Seppli fet grimassas da rier. „Qua ha que tschüf fö sül palantschin sura! però eu sa plü d'ün nel chantun, chi la cuffortess gugent. Eu eir. -- Co aise? Eschan pronts? Podain nus partir?“ E fingià det la mora üna tratta malpaziainta. Però davò nan as lamentaiva Gesima. Ella non eira buna dad ir aint in charrozza, il s-chalin eira mass' ot per ella, usche cha seis pèin tappaiva adüna nel vöd, sco ün pudel cur ch'el voul dar la tschatta. Con ün sagl füt Gerold per terra, branclet davò nan seis pet, suot la bratsch' aint, e l'ozet in quaist möd, güdand davò culla schnuoglia e cul vainter, clotschind in charrozza.

„Perduna'm“ scuttet ella per ingraziamaint e'l spordschet rovand il man. Da quaists plets dvantet seis cour in üna vouta lam, usche ch'el avess per pacas acceptà seis man; qua as regordet el, ch'ella l'avaiva nomnà ün chanunier pesant, perque indürit el sforzadamaing seis cour e muntet sainz' ün bun pled darcheu sün seis sez.

Apaina ch'el eira darcheu cusü, get la charrozzada sclingiand davent.

La figlia del regimaint.

Eira que ün gust! Glisch e svelt sco' na frizza svolaivan els tras il god, sco sün ün glatsch viv, sainz' üna squassada, sül lam sez, ot sur la terra, in mezz' otezza della bos-cha, via della quala pendaivan amo ils glüschaints guots da plövgia! E co ch'ella trottaiva via cullas chammas, la mora, be fö e flamma, sco sch'ella füss chargiada con puolvra e spetess be sül bulai per dar il schlop! Ma curius guardaiv' ell' oura, meditada gio dal boc: sco üna gitarra con duos uraglias per trar sü e con mastrinas sco cordas. Sch'ün chavagl our da quaista perspectiva, disegnà precis usche sco ch'ün il vezza, gniss amo cognoschü sco chavagl, as domandaiva Gerold.

Lura comanzet il petliöz. Ch'eir els volessan gugent manisar ün pa, o almain tegner la giaischla. Seppli fet üna tschera dubiusa. Il tambas-char cullas mastrinas e la giaischla, cur ch'ün non sapcha ir intuorn con que, dschet el, s-ja ün privlus divertimaint culla mora; uschigliö furiosa sco'l diavel — na per nöglia l'haja Dolf cumprada! — haja ella eir amo magliä flöder. „Tantüna, schavus volaivat esser fich fich precauts e'm far per comand sül pled e tegner las mastrinas be quiettin, e dovrar la giaischla be cur ch'eu di, as podess magari provar, a condiziun, cha vus am dettat subit. darcheu las mastrinas cur ch'eu domand.“ Sün que surdet el con continuadas admoniziuns ed instrucziuns con tuotta precauziun a Hansli las mastrinas.

„Ha! Que ais üna vouta üna scoula in uorden! Sch'ün avess da quaistas uras e da quaists magisters in scoula! Que füss sco nozzas! Che dist, Gerold?“ Que eira propi da's stupir, che miraculs nell' art da regnar ch'ün eira in cas da rizzar oura gio dal boc! Be üna pitschna pitschna trattina cul polsch, e l'intera charrozza pigliaiva ün' otra direcziun, e que precis da quella vart ch'ün avaiva voglù. Uossa surgnit Gerold la giaischla, be planin davan: „Ma pell' amur da Dieu, na moventar vi e nan, tegner be guliv sü e quiet sco üna chandaila invüdada, e dovrar be cur ch'eu comand, e lura toccer be leivin sülla pel, incirca sco ch'ün pes-chader tira la corda sur l'aua via, e sün ingün' otra part del corp co sülla crusch della rain. So, uossa la poust dar üna piziadina sülla crusch, ma be ligerin at di eu, sco vatta sün ün daint blessà.“ O delizia! Apaina cha'l piz del schmit svoland toccet la

pel della rain, as redublit dandettamaing, ma quiet la sveltezza del viadi, sco scha la sbrinzla d'una sajetta füss penetrada nel corp della mora.

Intant comanzet Gesima a's far sentir davo els nella charrozza. Il prüm sco introducziun tossit ella „Fa be sco scha tü non udissast“, cussgliet Hansli a seis frar. Lura gnit ün potpurri our dalla figlia del regimaint. Gerold suspüret, as regordand al bel temp passà avant Weidenbach, restet però ferm. Allora tachet ella a discuorrer con sai stessa, ma ad ota vusch, pel public. Ch'ella trarà aint pel bal dels cadets s-charpinas albas, dschaiva ella, e metterà sü sia cullana d'ambras. Uossa tadlaiva Gerold con ün' uraglia inavo; quattras as movet sia giaischla vianan, usche cha Seppli al pigliet quella our da man. Davo gnit ün recitativ, liber davo la s-chala a munt e lura a val: „Dalla posta non vuol Gesima inguotta dir oura, e co cha'ls sudats Gerold e Hansli massa tard arrivettan.“ Al recitativ seguit üna polca: „Deriv' eir d'la cicogna il chanunier, da rir da que non ais manier.“ „Non at laschar tschüffer“, admonit Hansli, „ella at vuol be lusingiar. Pensa alla fabla d'Odysseus e las sirenas.“ Per chasti surgnit Hansli üna marcha tamburada sülla rain. Sco ün chan rabgius as volvet el inavo. Tras quaista dandetta vouta maniset el la charrozza bod sur vi' oura, e Seppli non al permettet perque da tgnair plü löneh las mastrinas.

Sün que fütte per üna pezzetta quiet. Allora comanzet Gesima a sgniffar be da bass. As laschand gnir compaschiun, guardet Gerold inavo. Qua larget ella la crida. „O Dieu!“ plandschet Gerold, e saglit, as pozzand sün Seppli, aint in charrozza pro Gesima, as tschantet dasper ella e la cuffortet, la tgnand cul bratsch schvester intuorn la vita e glischand cul oter man giò per sia fatscha e sia schnuoglia. Qua rafüdet ella da cridar, Gerold però restet tschantà dasper ella, pel cas ch'ella turness a cridar.

Sur da que s'avaiva el para cupidà ün pa, perche cur ch'el guardet intuorn, non sezzaiva Gesima plü dasper el, dimperse dasper Seppli tgnand las mastrinas, sco üna fata in üna charrozza da muschla tratta da tsviervis, intant cha'l gnif roduond, Seppli, la guardaiva con ün göin, sco sch'ün l'avess strichà mösa intuorn la bocca. „Tant melder“, penset Gerold, „schi ha eu tant daplü lö“, ed as mettet commodamaing in rain, guardand vers il tschel sün ün' ota nüvla da plövgia, chi creschaiva sco'l clücher tort da Pisa

a schlinch sü cunter il solai e l'avaiva bod travus, ed eira usche naira, ch'ün crajaiva chi stopcha gnir ün pavun alb e svolar spera via. Infin cha la sön serret seis ögl.

Dandettamaing det la charrozza üna squassada, e cur cha Gerold saglit sü our dal sön, staiva la charrozza sül ur del stradun e Seppli dasper il cheu del chavagl, ch'el tгнаiva clos pella chavazzina. Ün pompus adjutant, bel sco tut our d'üna s-chacla, i mancaiva be la s-chalizza, sprunet nanpro. „Oscar“, salüdet Gesima allegrada e sflatschet culs mans. „Meis cusdrin“, declaret ella als mats. „Mamma vain culla charrozza“, clamet l'adjutant incunter. „Tгнаivat ferm la mora?“ as volvet el cunter Seppli. „Ingüna temma, eu sun be sagli giò per tuots cas.“ Lura galoppet Oscar ün pèr tschient pass inavo, fand segns cul sabel e turnet bainbod darcheu inavo dalla vart d'üna flotta periglia, l'istessa charrozza, ch'els avaivan viss her a Schönthal. Ma ün servitur sezzaiva dasper il vittürin ed üna bella signura aint in charrozza: la chavalgiainta our della pittüra, cha Gerold avaiva viss pro'l student nar. „Mamma“, güvlet Gesima. Il servitur güdet giò il prüm a Gesima e lura als duos mats. „Gnit“, admonit la signura amiaivelmaing, davo cha Gesima avaiva tut piazza dasper ella, „inschinà gnin nus tuots mols, que tuna fingià.“ E Gesima tschögnet con tschera invidanta. Qua gettan els containts in charrozza, la portiera gnit serrada e davent get que sco la bischa, dalla val oura sper bellas chasas, üerts e chapellas via vers üna grandiusa città con clüchers glüschains.

Fingià eiran els arrivats oura nella planüra e vezzaivan la porta della città, quà — vez eu inandret? ais que ün sömme? — vain chavalgiand dalla vart nan our dalla prada ün squadrun guides! Ma propi, veritabels guides! ün inter squadrun! in splenduraintas coluors e glüschains tschacos! e guarda là sülla via daspera ün seguond! e davo els nella falcha splendur del solai amo otras massas chavalleria, ün' immasürabla paradisica ricchezza!

Sün ün segn della signura as fermet la charrozza sül ur del stradun, e l'intera massa da chavalleria — „ün regimaint!“ declaret Gerold — comanzet, volvand aint il stradun, a schuschurar dasper els via. Ils chavals as struschaivan ün cunter l'oter, cha las dajas del sabels sclingiaivan, ils cheus tschacossats dels guides giaivan sü e giò, seguond il sutöz dels peis dels chavals, e qua e là provaiva — o delizia! ün chavagl furius da's metter a guliv sü e batter.

„Ün colonnel“ güvlet Gerold. — Ma che ais que? co as das-ch' ella permetter? Gesima svolazzaiva, in vardà da Dieu, il fazölet da nas vers il colonnel! Il colonnel però, impè da's grittantar lasupra, fet üna tschera amiaivla e gnit galoppand cunter la charrozza. „Bap! bap!“ clamet Gesima. „Meis hom,“ declaret la signura. Qua fettan ils duos cadets ögliuns ün sü per l'oter. — „Gesima ha ün colonnel per bap!“ — e meditaivan la matta con ögliadas timidias, sco ün esser surnatüral. „Eschat tuots trais frisks e sans?“ domandet il colonnel con ün tun cordial. Lura chavalget el spera via. Subit davò strasunettan las trombettas üna flotta marcha, e cul accompagnamaint della musica passet la charrozza in superba colonna, guids davant e guids davò, tras la porta della città.

In üna quietta giassa as fermet la charrozza davant ün serius, grisch palazzi, Gesima e sia mamma sparittan aint da porta; ils cadets gnittan accompagnats da duos servituors in giabannas nairas sü per üna largia s-chala cuvernada cun tapets, dasper' üna majestusa tenda blaua via, davò la qual' oura ün spettaiva chi's vezzess a sortir a Wallenstein, in üna solenna sala. Là gnittan els consegnats allas fantschellas. Ch'ün bagn davò la lunga marcha sül chod puolvrus stradun als fess sgüra bain, dschet üna dad ellas, cha la signura saja dalla medemm' idea. Dimena füttan els manats in üna stanza da bagn tuot da marmel e davò mossà ad els las spinas cull' aua choda e l'aua fraida, la duscha, il savun ed a minchün seis süantamans, ils laschettan sulets.

„Üna fatala istoria“ dschet Gerold, cur ch'els as rechattaivan nel bagn vapurant, „perche nus non podain snejar, nus ans avain deportats ün pa grobamaing con Gesima.“

„Que non ais nossa cuolpa,“ protestet Hansli, „perche non ans hana dit, ch'ella saja la figlia d'ün colonnel.“

„Ma che ais el uossa vairamaing, seis bap, colonnel o landamma?“ domandet Gerold. „Stupida domanda,“ respondet Hansli, „el po bain esser landamma e colonnel al istess temp. — Be chi resta pro üna reprimanda, e seis bap non ans dett' aint alla conferenza!“

Ma Gerold non crajaiva ne alla conferenza ne ad üna reprimanda. „Tenor mai ans perduneran con generosità, il plü mal da tuot, perche lura ans stovain nus vergagnar terribelmaing.“

Cur ch'els comparittan darcheu in sala, füttan els retschevüts dalla duonna del landamma con tschera tuot cordiala. „Eu as ingrazch,“ dschet ella, dand il man a minchün, „per la gentila protecziun, cha vus avais accordà buntadaivelmaing ad üna matta del tuot estra.“

Gerold guardet tuot trist per terra e squasset il cheu. „O na, signura mastralessa, Gesima non ha dit la vardà; nus non eschan stats buntadaivels ed amiaivels con ella, grobs e malscorts eschan stats.“

Qua glischet ella sias fatschas. „Nus non eschan ingüns angels sainza sbagls, Gesima neir bricha. — Sperapro üna domanda pac importanta, ella non contegna ingün rimprovamaint e non vain da disfidenza: Ingiò est stat duos uras alla lunga be sulet, Gerold, intant cha Hansli e Gesima giantaivan nella chà cotschna?“

„Nel god pro'l student nar.“

„Que non ais güsta la plü recomandabla compagnia, que cha tü natüralmaing non podaivast savair. E bain, nus volain esser containts, cha tuot ais passà bain e cha vus eschat uossa tuots trais qua frisks e sans; que ais stat ün viadi ün pa aventurius. Eu crai cha vus dvanterat amo grands amis con Gesima. E cul bal dels cadets, Gerold, resta sco cha tü hast fat gio con ella, eu aconsaint da cour a voss' impromischiun. Ma uossa gnit a mangiar, Gesima vain plü tard, ella ais ida a's müdar.“

Schabain chi non eira amo del tuot saira, gnit que in üna vouta usche s-chür, ch'ün avess vairamaing stovü invüdar la glüm; as vezzaiva apaina che chi's mangiaiva. In üna vouta det que üna sfrachada, cha tuots saglittan sü dallas chadrias, e con que comanzet ün grandius temporal con tuns da tuot las varts, accompagnats d'üna plövgia diluviala. Tanter aint crodaiva üna sajetta, impè da schlinch giò, planiv oura tras la giassa; lura gniva la plövgia our dals butatschs ruots sü dallas nūvlas con redublada veemenza, schabain ch'ün avaiva cret fingià avant, chi saja uossa *tutti fortissimo*. Da quaista musica potent gnit que als cadets, chi eiran stats il prüm ün pa timids, usche prüvà, ch'els sdasdettan sü, mangettan da gust e fettan faira al pudding.

„Perche non volessan laschar gnir äint l'ajer frais-ch?“ dschet il colonnel, cur cha'ls tuns rodlaivan plü dalöntschi e la plövgia crodaiva plü regulara e be guliv giò. Qua as mettettan ils mats

sün fanestra averta, chatschettan oura ils cheus, cha'ls guots sprinz-laivan sün lur nas e comanzettan a chantar a tuot podair: „Buna glüna, vast quietta.“ Ch'els dessan plü gugent chantar la chanzun del bun camerad, riet il colonnel, qua ch'els hajan tgnü insembel usche fidelmaing sül viadi. Que fettan els. Lura gnit la signura maestralessa e domandet, sch'els sapchan forsa la chanzun „o patria, o bel pajais,“ ch'ella sainta que usche gugent.

Hansli squasset spredschand las spadlas: „Quella avain nus gnü fingià in seguonda classa.“ Allura chantettan els la chanzun. „Fat il bain, amo üna vouta, scha vus non eschat massa stangels.“ È cur ch'els avettan repeti, volet ella sentir per la terza vouta. Intant tgnai' ella però il fazzölet sü pro'ls ögls, usche cha Gerold as daiva da buonder, co cha qualchün vöglià sentir üna chanzun chi l'attrista, plüs voutas. „Che ais que vairamaing, patria?“ domandet el.“

Il colonnel respondet: „Cur ch'ün ais üna vouta dalöntschi dalöntschi davent.“

Quaista resposta il sorprendet, el avava cret plütost il contrari.

Intant avava refüdà da plover ed in plüs lös cuccaiva il tsel blau our dallas nüvlas. „Que significha fortuna,“ dschet il colonnel, „e scha vus savais avoir pazienza?“ „Schi“ — „schi as farà eu üna surpraisa.“ Lura stumplet el duos chadrias via pro'l chamin, voutas in aint.

„As tschantai, guardai be fess aint pel chamin — ma cha vus non as volvat!! — fin ch'eu scling.“ Sün que as retret el con sia duonna nella stanza daspera, laschand l'üsch ün pain avert. Ils mats però cuccaivan con tuotta forza aint pel chamin.

„Che crajast tü?“ scuttet Hansli, „che mâ surpraisa ans faran? alla fin üna noscha?“

„Ma che t'impaisast, noschas surpraisas gnanca non aise.“

„Els scrivian tuots duos qualchosa in stüva dadaint, il colonnel e sia duonna, eu ha viss tras la fessa del üsch. Eu ha tantüna temma.“ Qua gnit serrà l'üsch. Sün que guardettan els plü consciensiusamaing aint pel chamin ed interlaschettan tuots impissamaints superplüs. Intant gnit ün raz da sulai a'ls far compagnia, il ram indorà del spejel comanzet a splendurir, la cua del gial sulvadi impaglià as pitturaiva blau verd, e la caraffa da cristal daspera sbrinzlaiva corunas e diamants.

Inaspettadamaing sclinget la bronzina. E cur ch'els saglittan in pè, staivan il colonnel e sia duonna davo els.

„Qua ha eu scrit üna charta,“ dschet el, „legiai l'adressa.“

Els legettan: „Al signur chapitani Guggenbühler ad Aarmünsterburg“. „Ed eu eir üna,“ aggiundschet sia duonna. Els legettan: „Alla signura chapitani Guggenbühler ad Aarmünsterburg.“ „E quaista chartinà ha scriblotà Gesima.“ Els legettan: „A signur e signura chapitani Guggenbühler ad Aarmünsterburg.“ „Che chi sta scrit,“ riet il colonnel misteriusamaing, „as dscharà la figlia del regimaint.“ E mossand cul daint, ils manet el, giand sülla pizza dels peis, aint in sala, ingio cha'ls üschs dell' altana eiran ot ed averts. „Batagliun da cadets Aarmünsterburg, inavant marsch!“ comandet el con vusch strasunanta e'ls dirigit süll' altana. Chi staiva süll' altana? Gesima! travestida sco figlia del regimaint, sül frunt ün' impertinenta chapütschina con penna da gial, intuorn culöz, sco segn da seis militaric eroismo, ün butschinet da chocolata in miniatura, fermà via da fils indorats. Ella staiva sün üna spezia d'estrada, güsta suot l'arch sant Martin, sco sch'ella il voless dovrar sco corda da saglir sur oura; e nel man dret tгнаiva ella üna spada cisilada, ch'ella stendaiva usche dalöntschi co possibel davent dad ella, sco sch'ella avess temma, cha quella podess laschar ir ün tun.

Apaina cha'ls frars comparittan süll' altana, fet ella üna tschera brüsca e comandet gio la giassa, cloccand culla spada sülla spuonda: „Adjutant Oscar Wildstrubel. Sapperment, ingiò sta quaist chastör d'ün adjutant?“

Qua sclingettan ils spruns, l'adjutant da hoz davo mezdi as preschentet davant il balcun, salüdet cul sabel e domandet: „Sün comand! Che plascha a sia excellenza, la figlia del regimaint?“

Gesima resgiaiva con sia spada innatschusamaing sülla spuonda e sbragit con vusch gritta: „Tuottas bombas e granatas da Sevilla, attenziun, Oscar. Nus, Anita Maria Septuagesima, la figlia del regimaint, in nom da nos bap, il landamma e colonnel Weissenstein, volain quitras e comandain, cha'l chanunier Gerold Guggenbühler d'Aarmünsterburg, istessamaing l'infanterist Hansli Guggenbühler non hajan da comparair puschman in scoula al appel, sapperlot, daspö cha quels resteran tuot l'eivna chi vain fin sanda saira qua in vacanzas, sappermost, per cha nus ans possan divertir, donner-

wetter!“ E cul pled „donnerwetter“ plantet ella la spada energica-
maing in üna coppa da fluors.

„Dess gnir esegui punctualmaing, sia excellenza“ respondet
Oscar, salüdet amo üna vouta e sparit.

Gesima però gnit giò dall' estrada, e passand sper Hansli via,
chi daiva sagls dall' algrezia e dombraiva sü pella dainta ils dis
da vacanzas regalats, s'avicinet ella a Gerold, as mettet in modesta
posiziun davant el sü e'l domandet culs ögls, sch'el saja uossa
containt cun ella e reconcilià complettamaing. Gerold, culla rain
büttada cunter la spuonda, fet üna tschera seriusa, examinet l'eroica
mattetta da süsom fin giodim, e darcheu dals peis fin sü pro'l
cheu ed annunziet lura con tuot que cha sia vusch eira buna, con-
taint e persvas:

„Perduna'm.“

